

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής - Σχολή Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού
Τμήμα Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής

Θέμα πτυχιακής: Αναδιαμόρφωση-μετατροπή πέτρινου κελιού,
μαντριού και του υπαίθριου χώρου τους, σε παραθεριστικό
χώρο διαβίωσης, στη Σέριφο

Σωτηρία Δημητρόγλου (Α.Μ. 14102)

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μαρία Μοίρα

Σεπτέμβριος 2022

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Δημητρόγλου Σωτηρία του Γερασίμου, με αριθμό μητρώου 14102 φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

ΔΗΜΗΤΡΟΓΛΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια

ΜΟΙΡΑ ΜΑΡΙΑ

Εξεταστική επιτροπή

ΦΡΑΓΚΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ

ΜΠΑΡΚΟΥΤΑ ΙΩΑΝΝΑ

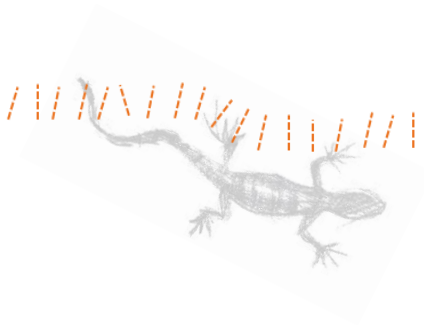

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.1. Τοποθεσία.....	7
1.1.1. Γεωγραφικός προσδιορισμός.....	7
1.1.2. Γενική άποψη οικοπέδου με τα σημεία ενδιαφέροντος	9
2. CONCEPT	10
2.1. Κεντρική Ιδέα – Στόχος.....	10
2.1.1. Μεθοδολογία	11
2.1.2. Λέξεις κλειδιά	11
3. ΑΝΑΦΟΡΕΣ	12
3.1. Αρχέτυπα (έννοια και σημασία)	12
3.2. Αναφορές από αρχιτέκτονες και φιλόσοφους	14
3.3. Αναφορές του τόπου	18
3.3.1. Παραδοσιακά κτίσματα της υπαίθρου	18
3.3.2. Ξερολιθιές.....	22
3.3.3. Μεταλλεία	23
3.3.4. Απομεινάρια	30
3.3.5. Μονοπάτια	31
3.3.6. Βλάστηση.....	32
3.4. Χρωματολόγιο.....	33

3.5.	Πίνακας αίσθησης.....	34
3.6.	Σενάριο χρήσης	35
4.	ΠΡΟΤΑΣΗ	36
4.1.	Ενότητες – Μονοπάτι.....	36
4.2.	Υφιστάμενα πέτρινα κτίσματα (κελί + μαντρί)	40
4.3.	Οργανόγραμμα αναγκών και λειτουργιών	42
4.4.	‘Ενδιάμεσα’	43
4.4.1.	Καθιστικό	46
4.4.2.	Τραπέζι	47
4.4.3.	Γωνιά κουζίνας	48
4.4.4.	Στέγαστρο	49
4.4.5.	Χώρος λουτρού.....	50
4.5.	‘Μέσα’	52
4.5.1.	Χώρος ύπνου	52
4.5.2.	Αποθήκη	52
4.6.	‘Εξω’	54
4.6.1.	Λιβάδι των ήχων - Υποδοχή.....	55
4.6.2.	Πάνω αυλή.....	58
4.6.3.	Πατητήρι.....	58
4.6.4.	Βράχια.....	60
4.6.5.	Μουριά (δέντρο)	61
4.6.6.	Πηγάδι	62
4.6.7.	Αλώνι	65

4.7.	Νυχτερινές φωτορεαλιστικές λήψεις	67
4.8.	Φωτιστικά	71
4.9.	Υλικά – Υφές - Χρώματα.....	72
4.10.	Έπιπλα - εξοπλισμός.....	73
4.11.	Σχέδια	74
4.11.1.	Γενική Κάτοψη	74
4.11.2.	Κάτοψη σπιτιού	75
4.11.3.	Κάτοψη Δωματών.....	76
4.11.4.	Κάτοψη Δαπέδων	77
4.11.5.	Τομή κατά μήκος του ενδιαμέσου χώρου	78
4.11.6.	Σχέδια Γωνιάς Κουζίνας.....	79
4.11.7.	Σχέδια Κελιού (χώρου ύπνου)	80
5.	ΕΠΙΛΟΓΟΣ	81
	Πηγές- βιβλιογραφία	82
	Εικόνες	85

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σε συνέχεια της διάλεξής μου με θέμα “*Αρχέτυπες μορφές χώρων στην Αιγαιοπελαγίτικη ύπαιθρο*”, σκέφτηκα να προσεγγίσω ξανά, όλα αυτά που ερεύνησα θεωρητικά και να προσπαθήσω να τα εφαρμόσω στην πράξη, μέσα από μια συνθετική διαδικασία. Ανάμεσα στα νησιά του Αιγαίου πελάγους, αυτό που διάλεξα είναι το νησί της Σερίφου στις Κυκλάδες, καθώς έχω βρεθεί εκεί πολλές φορές από μικρή ηλικία και παρά το ότι δεν έχω κάποιες ρίζες στο νησί, έχω αποκτήσει σιγά σιγά μια βιωματική σχέση μέσα από τη συνεχή εξερεύνησή του.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, αφορά σε μια τοποθεσία στην πλαγιά του κόλπου της Βαγιάς στη Σέριφο, στις Κυκλάδες.

Η τοποθεσία μελέτης, πέρα από το φυσικό κάλος του τοπίου με πεζούλες, βράχια, φραγκόσυκα, αγριελιές, θάμνους με μυρωδικά κάθε λογής, περιλαμβάνει δύο μισογκρεμισμένα πέτρινα κτίσματα, ένα κελί και ένα μαντρί, καθώς και πέτρινες κατασκευές ένα πατητήρι, ένα πηγάδι και ένα αλώνι.

Πρόκειται για ανθρωπογενή ίχνη αγροτικής κατοίκησης παλαιότερων χρόνων, που λειτουργούν ως αρχέτυπα, φτιαγμένα από ανώνυμους κατασκευαστές της υπαίθρου μέσα από τη διαδικασία των αλληλένδετων εννοιών του «κτίζειν, κατοικείν, σκέπτεσται».*

Και όπως μας επισημαίνει ο Γιώργος Τριανταφύλλου:

«.....Τα κτίσματα αυτά, παρόλη την απλότητα τους, συμμετείχαν σε μια παράξενη πλοκή του χώρου, που υπηρετούσε μια σειρά από ευαίσθητες καθημερινές και

*εποχιακές δραστηριότητες που εμπειέχονται στη έννοια ενός ιδιότυπου “κατοικείν”. Όσο πλησιάζει κανείς, μπορεί πραγματικά να ανακαλύψει αυτή τη μοναδική «ύφανση» των υλικών, συναισθημάτων και αναγκών».***

Η εργασία μου πραγματεύεται, την επανάχρηση αυτού του τόπου σήμερα, με τις ελάχιστες δυνατός παρεμβάσεις, με σεβασμό και εκτίμηση προς την ιστορία και τη φυσιογνωμία του, φιλοξενώντας ως νέα χρήση την παραθεριστική διαβίωση.

** διάλεξη του Γερμανού φιλοσόφου Martin Heidegger (1951, Γερμανία)*

*** από το βιβλίο με τίτλο «Αρχέτυπα. Από τις Καλύβες και τα Μαντριά στη Σύγχρονη Τέχνη και Αρχιτεκτονική» του αρχιτέκτονα Γιώργου Τριανταφύλλου και παρουσίασή του*

στην ομώνυμη έκθεση που έγινε στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο στις 19.04.2010

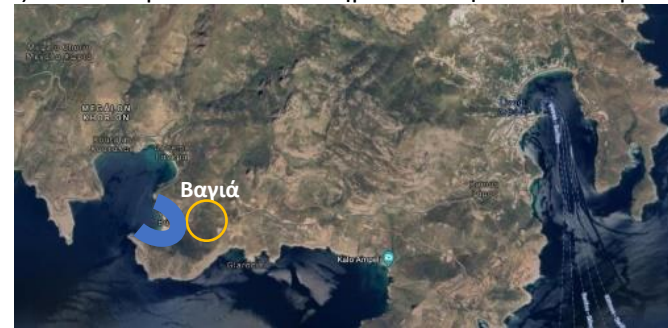
1.1. Τοποθεσία

1.1.1. Γεωγραφικός προσδιορισμός

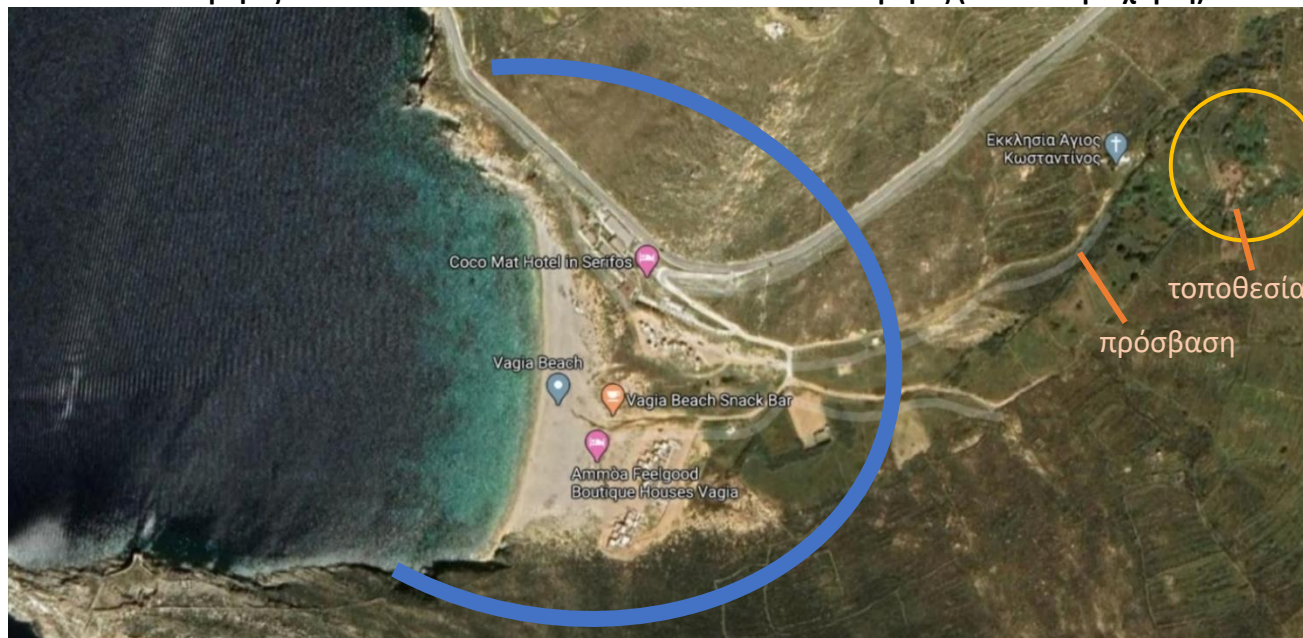
Στην παρακάτω εικόνα 1-1 απεικονίζεται το πέταλο του κόλπου της Βαγιάς και σε κίτρινο κύκλο επισημαίνεται η τοποθεσία μελέτης.

Σέριφος

Νότια Σέριφος (απόσπασμα χάρτη)

Εικόνα 1-1: Γεωγραφικός προσδιορισμός οικοπέδου – Πέταλο κόλπου Βαγιάς

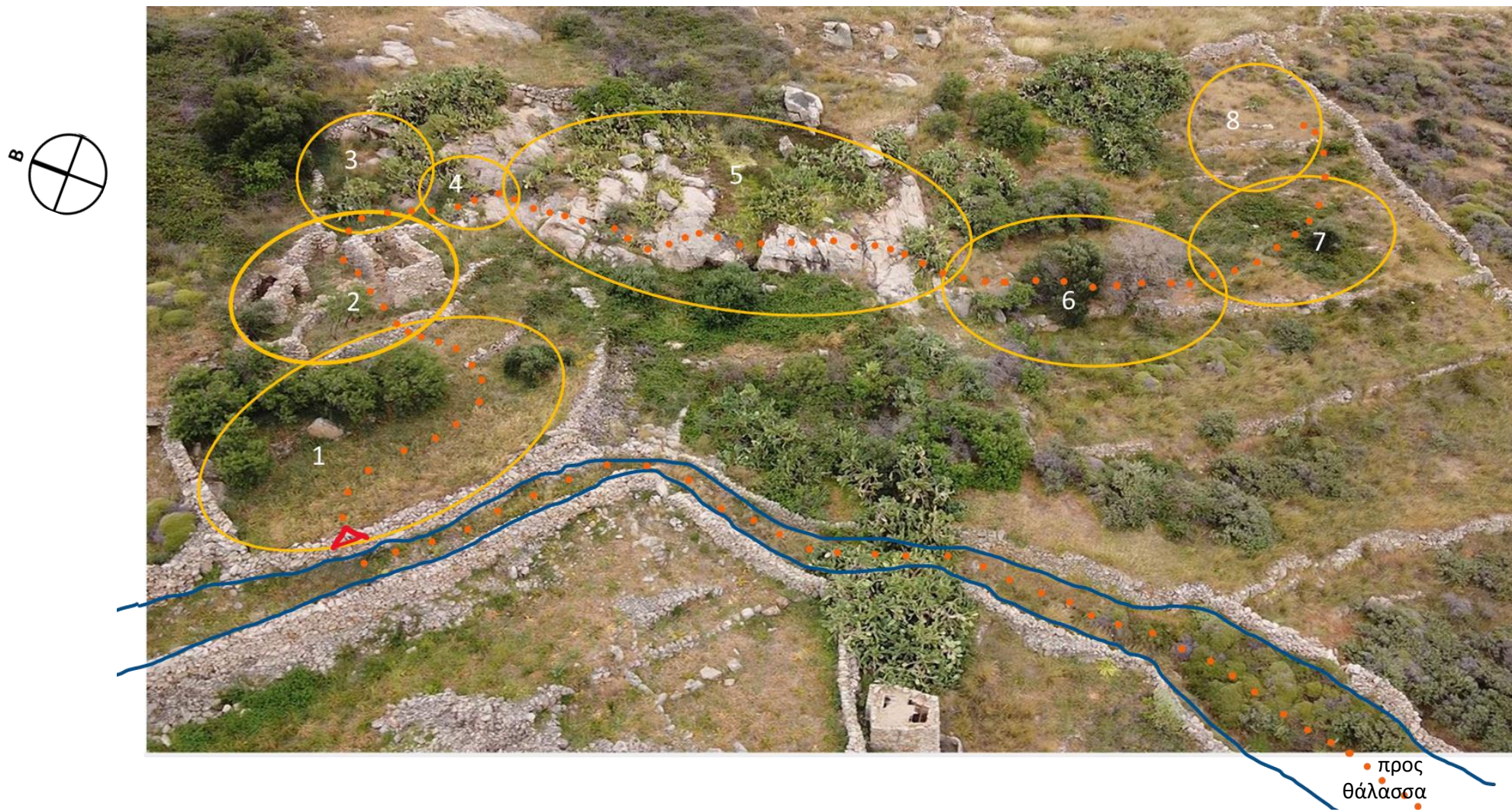
Ξερολιθιές, σε μορφή παλμικών κυμάτων που ανεβαίνουν από την παραλία του κόλπου της Βαγιάς στην πλαγιά.

Εικόνα 1-2: Γεωγραφικός προσδιορισμός οικοπέδου - Βουνοπλαγιά Βαγιάς

1.1.2. Γενική άποψη οικοπέδου με τα σημεία ενδιαφέροντος

Η πρόσβαση και τα σημεία ενδιαφέροντος του οικοπέδου παρουσιάζονται σε αλυσιδωτή ροή στην παρακάτω εικόνα 1-2

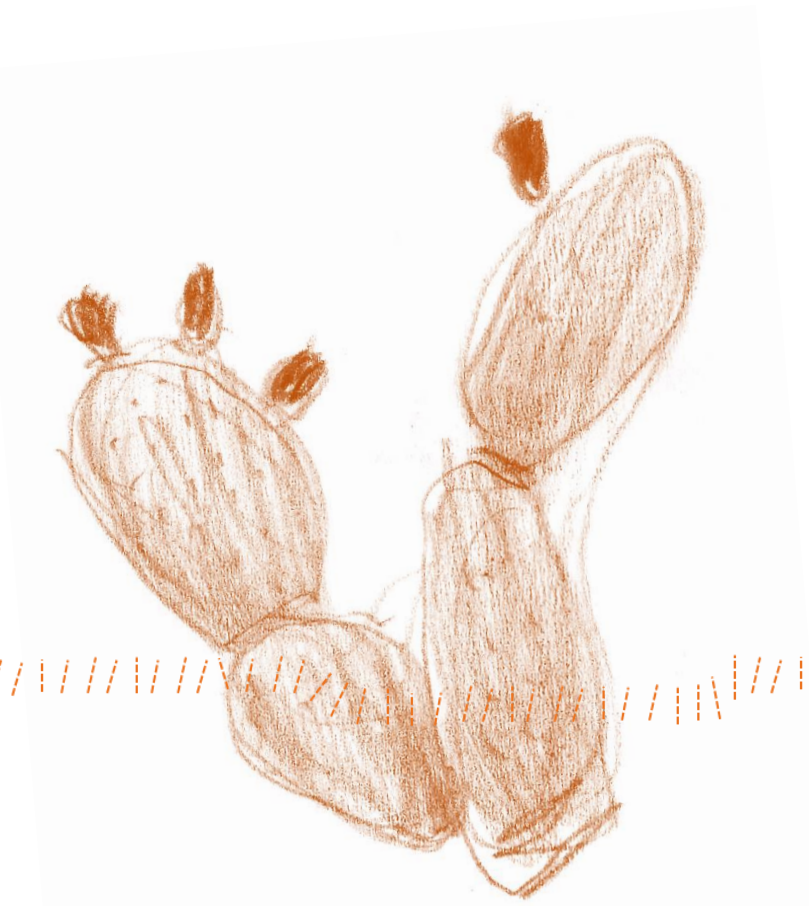
Εικόνα 1-3: Γενική άποψη οικοπέδου – όρια - σημεία ενδιαφέροντος

1. Λιβάδι – Υποδοχή 2. υφιστάμενα κτίσματα (κελί + μαντρί) 3. πάνω αυλή 4. πατητήρι 5. βράχια 6. δέντρο 7. πηγάδι 8. αλώνι

2. CONCEPT

2.1. Κεντρική Ιδέα – Στόχος

Η **κεντρική ιδέα** της εργασίας είναι η επανακατοίκηση αυτού του χώρου, με τη χρήση της παραθεριστικής διαβίωσης, ιδωμένης πάνω στα χνάρια της παλαιότερης αγροτικής κατοίκησης, με τις ελάχιστες δυνατές παρεμβάσεις και σεβασμό στον τόπο, κόντρα στο μοντέλο της σύγχρονης παραθεριστικής κατοικίας που αναπαράγει χώρους ίδιους με αυτούς του αστικού τρόπου ζωής, χωρίς να έχουν ουσιαστική επαφή με τον τόπο, που τους φιλοξενεί. Μέσα στο υπαρκτό σκηνικό της πλαγιάς με την έντονη κλίση, όπου η ξερολιθιά, ορίζει τους χώρους, διαμορφώνει τις αυλές, προστατεύει από τους βοριάδες και καδράρει τη θέα, δημιουργώντας ένα σύμπλεγμα χώρων και “μέσα” και “ενδιάμεσα” και “έξω”, με δυνατή μνήμη και μια κουλτούρα κοντινή στη φύση, **στόχος** μου είναι, να αναζητήσω στα ίχνη του, τις αξίες, τις μορφές και τις σχέσεις, που θα εξυπηρετούν τις αρχετυπικές ανάγκες των ανθρώπων, που θα κατοικίσουν τον τόπο σήμερα, οργανώνοντας ένα αντίστοιχο σύμπλεγμα ποικίλων ποιοτήτων χώρων, μέσα στο οποίο οι χρήστες θα βιώνουν την εμπειρία του τόπου.

2.1.1. Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία προσέγγισης βασίστηκε στη βιωματική διερεύνηση, ανακάλυψη και αποκάλυψη του τόπου, μέσα από το ψάξιμό του, τόσο με την επιτόπια παρατήρηση, όσο και με τη νοητική επεξεργασία των στοιχείων και των παραμέτρων του, εστιάζοντας στην αρχετυπική έννοια της κατοίκησης σε ουσιαστικά θέματα, όπως:

- σύνθεσης χώρου (πρόσβασης, κινήσεων, μορφολογίας του εδάφους, προσανατολισμού (ήλιος + αέρας), θέας προς τη θάλασσα, ανάδειξης σημείων ενδιαφέροντος του τόπου
- λειτουργικών αναγκών (κάθομαι, κοιμάμαι, μαγειρεύω, τρώω, πλένομαι....)
- διέγερσης των αισθήσεων (τι βλέπω, τι πιάνω, τι μυρίζω, τι γεύομαι, τι ακούω...)
- πνευματικών αναγκών (για προστασία, θαλπωρή, ηρεμία, ισορροπία, μέτρο, κλίμακα, αρμονία, μνήμες, συνειρμούς, σύμβολα, σημάνσεις...)

2.1.2. Λέξεις κλειδιά

ίχνη, πέρασμα, μετάβαση, πέταλο, αγκαλιά, αλυσίδα, ροή, ευελιξία, συναισθησία

3. ΑΝΑΦΟΡΕΣ

3.1. Αρχέτυπα (έννοια και σημασία)

Ως αρχέτυπο εννοούμε το πρωτότυπο, το αρχέγονο, την αυθεντική μορφή, κάτι που λειτουργεί σαν υπόδειγμα, σαν πρότυπο, σαν μοντέλο, σαν καλούπι και που σε όλες τις

περιπτώσεις είναι διαχρονικό.

Οι αρχέτυπες έννοιες λειτουργούν με τον τρόπο τους και παράγουν όλη τη δημιουργικότητα γύρω μας. Πίσω από όλα, οτιδήποτε πνευματικό ή υλικό, κρύβεται η παρουσία της έννοιας του αρχετύπου, το οποίο είναι κάτι πολύ σύνθετο για να καθοριστεί και που σε όλες τις περιπτώσεις είναι κάτι το υπερβατικό και όχι κάποιο υλικο-φυσικό αντικείμενο.

Η ανθρώπινη αντίληψη βασίζεται στη σκέψη, στο συναίσθημα, στην αίσθηση και στη διαίσθηση:

- η αίσθηση σου φανερώνει ότι κάτι υπάρχει
- η σκέψη σου αποκαλύπτει τι είναι αυτό το κάτι
- το αίσθημα σου λέει αν είναι ευχάριστο ή δυσάρεστο

- και η διαίσθηση σου φανερώνει από πού προέρχεται και προς τα που πηγαίνει.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να αντιλαμβανόμαστε τα αρχέτυπα, με πολλούς τρόπους ως:

- αρχετυπική ιδέα
- αρχετυπική δομή
- αρχετυπικό τρόπο δράσης
- αρχετυπική στάση
- αρχετυπική διαδικασία
- αρχετυπική εμπειρία

Τα αρχέτυπα κάτω από ορισμένες συνθήκες, ενεργοποιούνται, εκδηλώνονται και καθορίζονται από το πού (τον τόπο), το πότε (τον χρόνο), αλλά και από τις προσωπικές μας συνθήκες. Έτσι, ενώ η έννοια του κάθε αρχετύπου είναι μία, η νοητή του εικόνα είναι φορτισμένη με διαφόρων ειδών νοήματα και συνειρμικούς συμβολισμούς που της προσδίδει το κάθε άτομο.

Ένα σύμβολο παραπέμπει σε ένα ευρύτερο περιεχόμενο από αυτό που άμεσα και φανερά εννοεί.

Ένας χώρος ή μια κατασκευή αποκτά συμβολικό νόημα και αλληλοεπιδρά με το άτομο, όταν υπάρχουν συνθήκες ικανές να προκαλέσουν αυτή την προβολή, όπως για παράδειγμα αν πρόκειται για το σπίτι μου με όλα τα νοήματα που η έννοια της κατοικίας συμβολίζει-σημαίνει συνειρμικά για μένα.

Εκτός από τη στάση του ανθρώπου που τα παρατηρεί, ο συμβολικός χαρακτήρας ενός χώρου ή μιας κατασκευής, διαθέτει μια γνωστή και μια άγνωστη συμβολική πλευρά. Η γνωστή είναι αυτή που μπορεί να γίνει αντιληπτή από τον καθένα (η λειτουργία, η μορφή του κτλ.), ενώ η άγνωστη είναι αυτή που φέρει το νόημα της ψυχικής κατάστασης του δημιουργού.

Ο δημιουργός, στο μέτρο που μπορεί, αποδίδει στο δημιούργημά του, τη μορφή των αρχετυπικών εικόνων που συλλαμβάνει και κατανοεί.

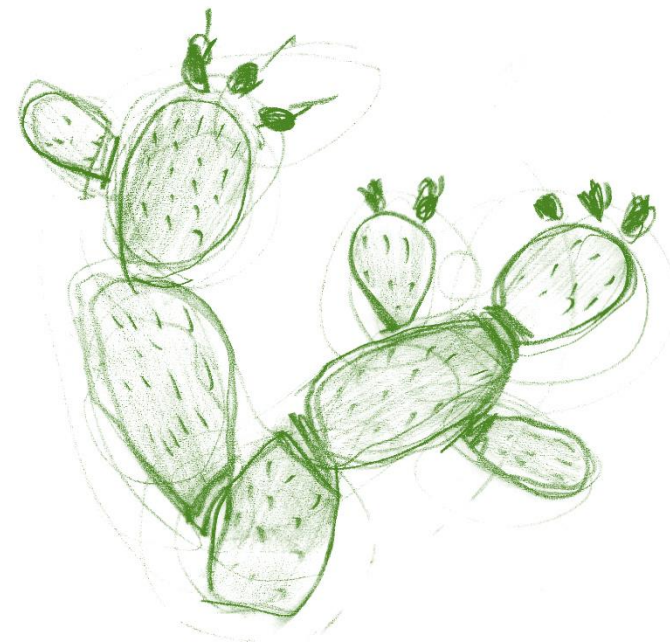
Η έμπνευση και ο σχεδιασμός ενός χώρου ή μιας κατασκευής είναι στην ουσία η ασυνείδητη ενεργοποίηση αρχέτυπων εικόνων και η επεξεργασία τους μέχρι να ολοκληρωθούν.

Δίνοντάς τους μορφή, ο δημιουργός μεταφράζει αρχέτυπες εικόνες στη γλώσσα του σήμερα, επιτρέποντάς μας να ξαναβρούμε την επαφή με το νόημα που εκφράζουν.

Τα αρχέτυπα ως συλλογικές έννοιες που είναι, αποτελούν ένα κώδικα επικοινωνίας πηγαίο και αυθόρμητο. Τα δημιουργήματα που βασίζονται σε αρχέτυπα, βρίσκουν δίοδο επικοινωνίας περισσότερο διαισθητικά και λιγότερο μέσα από τη λογική ανάλυση.

Και έχουν διαχρονική αξία.

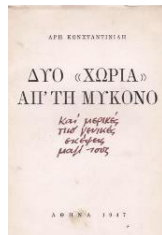
Με μορφολογικά στοιχεία, τα οποία επιβάλλονται από καθαρά πρακτικούς λόγους, συνθέτουν το συντακτικό μιας γλώσσας από στοιχεία, να μεν γεωμετρικής φύσης, αλλά εσωτερικής προέλευσης.

3.2. Αναφορές από αρχιτέκτονες και φιλόσοφους

Ακολουθούν κάποιες αναφορές μου φιλοσοφικών αναζητήσεων και παραδειγμάτων αρχετυπικής κατοίκησης από αρχιτέκτονες και φιλόσοφους:

- Άρης Κωνσταντινίδης, *“Δυο «χωριά» απ’ τη Μύκονο και μερικές γενικές σκέψεις μαζί τους”* (1947):

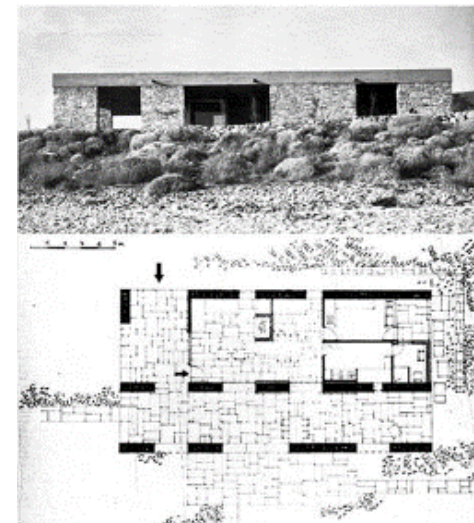
Στο βιβλίο του αυτό, λέγοντας για χωριά εννοεί-μιλάει για κατοικίες. Ο Κωνσταντινίδης έχοντας κάνει μια μεγάλη έρευνα στον χαρακτήρα των σπιτιών στη Μύκονο, ψάχνει το αυθεντικό το πρωταρχικό.

Τα δυο «χωριά» αναφέρονται στο πρωταρχικό κτίσμα, στην καλύβα, σε αυτό το οποίο παρέχει τα ελάχιστα και απολαμβάνεις ουσιαστικά τη φύση.

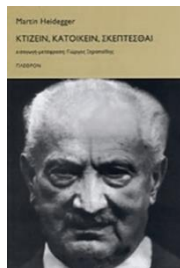

- Άρης Κωνσταντινίδης, η εξοχική κατοικία στην Ανάβυσσο (1961-62):

Το απλό και αναγνωρίσιμο αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο που εφαρμόστηκε, μεταφέρει ένα βαθύ και πολύ προσωπικό επίπεδο κατανόησης των ποιοτικών στοιχείων του ελληνικού τοπίου από τον αρχιτέκτονα. Με την δωρική της αυστηρότητα, την καθαρότητα των υλικών της και την ενσωμάτωση με τα βράχια, τη θάλασσα και τη γραμμή του ορίζοντα, η κατοικία μοιάζει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του περιβάλλοντος της, σαν να ήταν για πάντα εκεί. Η εξοχική κατοικία στην Ανάβυσσο, αποτελεί σύμφωνα με τα λεγόμενα του Αρχιτέκτονα, “ένα δοχείο ζωής”.

- Διάλεξη “Κτίζειν, Κατοικείν, Σκέπτεσθαι” του γερμανού φιλόσοφου Martin Heidegger, 1951 Γερμανία:

Η αδυναμία της ανθρώπινης φύσης που είναι η θνητότητα για τον Heidegger είναι και η ουσία του “κατοικείν”, με τον άνθρωπο να αναζητά πάντα μια στέγη, μια πατρίδα, μια γη για ν' απλώσει τις ρίζες του. Είναι μια ουσία που δεν εντοπίζεται στη τεχνική, κατασκευαστική γλώσσα του βιομηχανικού πολιτισμού. Η κυριαρχία της τεχνικής και της επιστήμης είναι ζητήματα που προβληματίζουν έντονα τον Heidegger ως προς τις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν στη ζωή του ανθρώπου, αποκόπτοντάς τον απ' τις φυσικές του καταγωγές, απ' τη πατρογονική του εστία, αλλά και από κάτι ακόμη, απ' την ίδια τη σκέψη του. Εφόσον βιώνουμε το τέλος του υποκειμένου, βιώνουμε και το τέλος της σκέψης του και κατά συνέπεια και το τέλος της φιλοσοφίας. Το “σκέπτεσθαι” του “κατοικείν” για τον Heidegger είναι ότι οι θνητοί πρέπει να μάθουν να κατοικούν, δηλαδή να μάθουν να ζουν, να ασκηθούν στη συνθήκη της θνητότητάς τους. Ο Heidegger μας καλεί έτσι σε μια επιστροφή στις ρίζες, στη φυσική αλήθεια του Είναι. Ο άνθρωπος, υποστηρίζει, οφείλει να κτίζει με τον τρόπο που καλλιεργεί τη γη.

- Η καλύβα, του Γερμανού φιλόσοφου Μάρτιν Χάιντεγκερ (Martin Heidegger):

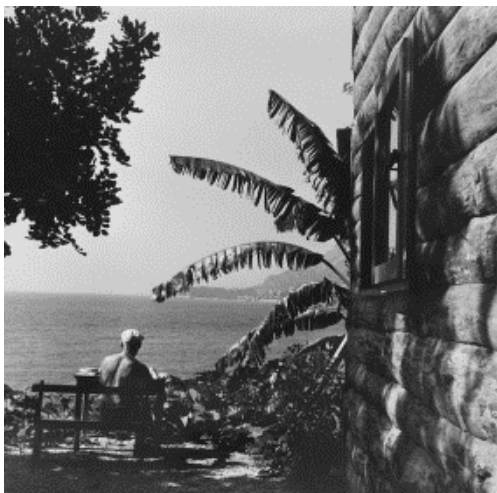
Στην απότομη πλαγιά στη καρδιά ενός σκοτεινού δάσους στα νότια του Μέλανα Δρυμού βρίσκεται, σε υψόμετρο 1.150 μέτρων, η μικρή καλύβα με επιφάνεια 6 x 7 m.

Η χαμηλή σκεπή καλύπτει τρεις χώρους: την κουζίνα, το υπνοδωμάτιο και ένα δωμάτιο εργασίας. Το κτίριο φύεται μέσα από τη γη.

Ο Γερμανός φιλόσοφος στοχάζεται το “Είναι” και τις συνθήκες της κατοίκησης του:

«... το οικείο περιβάλλον της κατοίκησης μου που εγγυάται την ελευθερία μου, την ειρήνη και τη διαφύλαξή μου. Ένα “κατοικείν” που δεν έχει να κάνει τόσο με τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό ή με τον τύπο του κτίσματος όσο με το βαθμό της οικειοποίησης του χώρου. Ένα περιβάλλον όπου ο άνθρωπος μπορεί ν' αφουγκραστεί το είναι του, την μυστική ουσία των πραγμάτων και όπου οι αρχέγονες εμπειρίες γίνονται οικείες. Κατοίκηση έχουμε μόνο στην ύπαιθρο, ριζωμένοι στο έδαφος, στην οικεία μνήμη. Ο άνθρωπος ανακτά και την ταυτότητά του, μπαινοβγαίνει στον κόσμο, εσωτερικεύει και εξωτερικεύει τις εμπειρίες του, καθορίζει τις αποστάσεις του, βιώνει τον οικείο ρυθμό. Η σχέση του κτίσματος με το τοπίο είναι και η αργιολογία αλήθειά του....».

- Η καλύβα (le cabanon) του Le-Corbusier (1952)

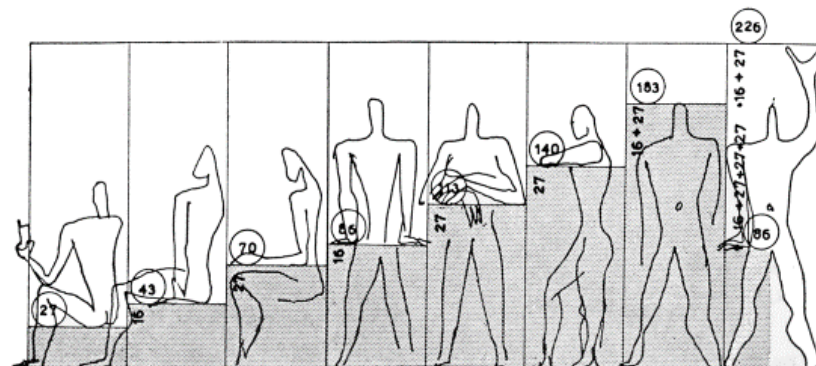

Το Cabanon, είναι μια μικρή παραθαλάσσια ξύλινη καλύβα στο Cap Martin στην Κυανή Ακτή, διαστάσεων 3,60 x 3,60m. Έχει τρία παράθυρα ένα προς τον βράχο στο πίσω μέρος, ένα προς στα δέντρα αριστερά και ένα προς τη θάλασσα μπροστά.

Στα ξύλινα παντζούρια το μισό είναι καθρέφτης για επιπλέον φως, το υπόλοιπο είναι ζωγραφισμένο. Τα ξύλινα έπιπλα είναι σχεδιασμένα από τον ίδιο, όπως κι ένα ζευγάρι σκαμπό φτιαγμένα από καφάσια ούισκι. Υπάρχει ένας μικροσκοπικός νιπτήρας και μία τουαλέτα. Το ντους γινόταν στον εξωτερικό χώρο με λάστιχο.

Το Cabanon σχεδιάστηκε με βάση το Modulor που ανέπτυξε ο ίδιος ο αρχιτέκτονας. Το Modulor δεν είναι κάποιο σχεδιαστικό σύστημα. Είναι μια εμπάθυση στο νόημα της δημιουργίας, με την υποταγή της μορφής και της ύλης των δημιουργικών κατασκευών στην εξυπηρέτηση των σωματικών αναγκών του ανθρώπου και στην πνευματική απόλαυση των χώρων.

Η καλύβα είναι το μικρότερο έργο του αρχιτέκτονα και περιλαμβάνεται στον κατάλογο Μνημείων Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco.

- ο Εισήγηση με τίτλο *“Πώς αποκτάει νόημα ο χώρος; Συντάξεις και σχηματισμοί του τοπίου”* Γιάννης Πεπονής (καθηγητής αρχιτεκτονικής στο Georgia Institute of Technology), στο διαδικτυακό πάνελ με το ελληνικό τμήμα του Πανεπιστημίου Harvard, στις 26.05.2021 με θέμα *“Ερμηνείες του ελληνικού τοπίου”*

Ο Γιάννης Πεπονής, στην εισήγησή του αναφέρει ότι η αρχιτεκτονική συνδέεται με το τοπίο διαμορφωτικά, όταν επηρεάζει τη μορφή του, και σκηνοθετικά, όταν οργανώνει τον τρόπο που το βλέπουμε. Έτσι, συνεισφέρει στην παιδεία του τοπίου, τον τρόπο δηλαδή που το τοπίο γίνεται μέρος της συνείδησης και εμπειρίας της κατοίκησης.

Και αναφέρει το παράδειγμα του Patric Leigh Fermor (Βρετανού συγγραφέα, λόγιου στρατιώτη και φιλέλληνα, ο οποίος είχε εμπλακεί στην αντίσταση στην Κρήτη}, ο οποίος σε μεγάλη ηλικία έκτισε ένα σπίτι στη Μάνη και έλεγε για το πόσο έχει ψάξει τον τόπο, δηλαδή ο τρόπος που διαμόρφωνε το σπίτι, τα πλατώματα, τους εξωτερικούς χώρους διαβίωσης, είχε να κάνει εντελώς με την παρατήρηση, την αυτοπαρατήρηση, βιωματικά, έψαχνε δηλαδή τις κατάλληλες θέες.

- ο Βιβλίο με τίτλο *«Αρχέτυπα. Από τις Καλύβες και τα Μαντριά στη Σύγχρονη Τέχνη και Αρχιτεκτονική»* του αρχιτέκτονα Γιώργου Τριανταφύλλου και παρουσίασή του στην ομώνυμη έκθεση που έγινε στο Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο στις 19.04.2010

Ο Γιώργος Τριανταφύλλου αναφέρει μεταξύ άλλων:

«... μέσα από τις στιγμιαίες φωτογραφικές αποτυπώσεις τους, φαίνεται ότι τα κτίσματα αυτά, παρόλη την απλότητα τους, συμμετείχαν σε μια παράξενη πλοκή του χώρου, που υπηρετούσε μια σειρά από ευαίσθητες καθημερινές και εποχιακές δραστηριότητες που εμπεριέχονται στη έννοια ενός ιδιότυπου “κατοικείν”. Όσο πλησιάζει κανείς, μπορεί πραγματικά να ανακαλύψει αυτή τη μοναδική «ύφανση» των υλικών, συναισθημάτων και αναγκών».

Και αναρωτιέται:

«...αν δεχθούμε μάλιστα και την άποψη, ότι τα ανώνυμα κτίσματα αντικατοπτρίζουν τις αξίες και την κοσμοθεωρία της κοινωνίας που τα δημιούργησε, εδώ πράγματι εγείρεται ένα θέμα. Τι ακριβώς συμβαίνει σήμερα, πού βρίσκονται κρυμμένες αυτές οι αξίες και γιατί τελικά φαίνεται να αξιοποιούνται μόνο στις καλύβες και στα μαντριά;»

3.3. Αναφορές του τόπου

Οι αναφορές που χαρακτηρίζουν την φυσιογνωμία της υπαίθρου της Σερίφου και θα αναλύσουμε στη συνέχεια είναι τα παραδοσιακά κτίσματα της υπαίθρου, οι ξερολιθιές, τα μεταλλεία, τα μονοπάτια, τα απομεινάρια και τη βλάστηση.

3.3.1. Παραδοσιακά κτίσματα της υπαίθρου

Περιγραφή

Σε κείμενα της αρχιτεκτόνισσας Λουκίας Βοτύλια Χατζηνικολάου από το αφιέρωμα στο ένθετο Επτά Ημέρες της εφημερίδας Καθημερινής με τίτλο «Σέριφος», 27 Αυγούστου 2000.

«.....Ανθρώπινες επεμβάσεις που σηματοδοτούν το τοπίο της Σερίφου, εκτός από τις ξερολιθιές, είναι και τα διασκορπισμένα σε όλο το νησί μικρά κτίσματα. Σε κάβους και σε κορυφές, βρίσκονται τα ξωκλήσια. Σε προσήλιες και απάνεμες πλαγιές οι κατοικιές, όπως λέγονται τα μικρά συγκροτήματα κτισμάτων εξειδικευμένης αγροτικής χρήσης (με λανό, πατητήρι, αλώνι, μαντρί κ.ά.).

Μεγάλο τμήμα του πληθυσμού της Σερίφου ζούσε από παλιά έξω από τα οικιστικά σύνολα, σε κατοικιές. Είναι το σημαντικότερο κτίσμα της υπαίθρου και από αυτήν προέκυψαν όλοι οι τύποι οικησης στο νησί.

Οι πιο παλιές κατοικιές που σώζονται στο νησί κτίστηκαν τον 16ο και 17ο αιώνα, σε προστατευόμενες θέσεις και κοντά στον τόπο εργασίας, δη-

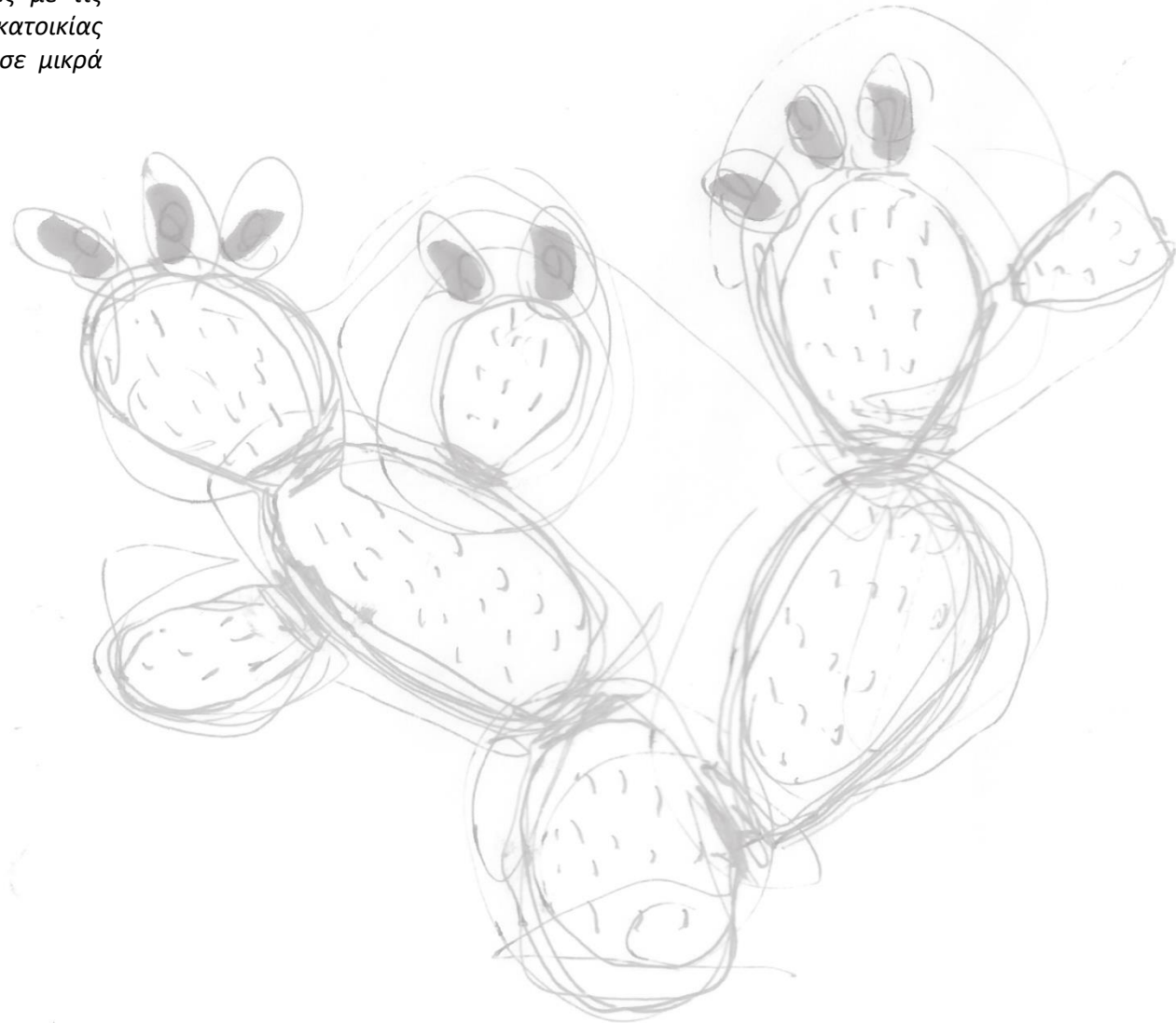
λαδή κοντά σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Είναι μονόχρωμα, στενομέτωπα κτίσματα χαμηλού ύψους, κτισμένα με τρόπο και σε διαστάσεις, που καθορίζονταν από τις δυνατότητες των διαθέσιμων υλικών στο άμεσα φυσικό περιβάλλον.

Οι τοίχοι είναι κτισμένοι από ακατέργαστες πέτρες και σχιστόπλακες, χωρίς συνδετικό κονίαμα και ασοβάτιστοι. Τους έκτιζαν με γέρμα, τον αρχαίο εκφορικό τρόπο κτισίματος, ώστε να μειώνεται κατά πολύ το άνοιγμα της οροφής. Στο τελείωμα των τοίχων εμφυτεύονταν μεγάλα πέτρινα ψαλίδια που στήριζαν τα επιμήκη πέτρινα δοκάρια της οροφής, τα οποία λαξεύονταν επί τόπου από κοντινά πετρώματα. Στις νεότερες κατασκευές τα δοκάρια ήταν από ακατέργαστες φίδες και σπανίως από καστανιές. Πάνω από τα δοκάρια και κάθετα προς αυτά τοποθετούσαν σχιστόπλακες. Το τελείωμα του δώματος ήταν πάντα από στρώμα αργιλούχου χώματος καλά πατημένου, που “μπυλιαζόταν” κάθε Σεπτέμβριο.

Ο εσωτερικός χώρος χαρακτηρίζεται από την τυποποιημένη διάταξη των επιμέρους κατασκευών που εξυπηρετούν τις βασικές ανάγκες του νοικοκυριού. Στην μια πλευρά, συνήθως στην αριστερή του κτίσματος κτιζόταν το χαρακτηριστικό τζάκι μαγειρέματος και η θυρίδα με το προσάναμμα, ενώ στο βάθος του ενιαίου χώρου κατασκεύαζαν το κρεβάτι της οικογένειας που ήταν υπερυψωμένο – περίπου 1 μέτρο- από το έδαφος και στηριζόταν σε μεγάλο οριζόντιο δοκάρι, τον “περάτη”.

Όλο το εσωτερικό περίβλημα της κατοικιάς ήταν αξιοποιημένο με εσοχές για διάφορες λειτουργίες. Κατασκεύαζαν δίπατες θυρίδες- κρυψώνες

που έκλειναν με συρταρωτές σχιστόπλακες και “κουρουποθυρίδες” στις δροσερές πλευρές. Στις δοκούς και στους τοίχους έμπηζαν πάλλους από πικραμυδαλιά και κρέμαγαν καλάθια, ενώ στο αργιλούχο δάπεδο έθαβαν τα “κουρούπια”. Πολλές από τις μονόχωρες αυτές κατοικίες με τις προσθήκες μεταγενέστερων κτισμάτων κατοικίας και βοηθητικών χρήσεων, εξελίχθηκαν σε μικρά αγροτικά σύνολα...».

Φωτογραφικό υλικό

Παραθέτω κάποιες φωτογραφίες παραδοσιακών κτισμάτων της υπαίθρου της Σερίφου, από το προσωπικό μου αρχείο.

Εικόνες 3-1: Παραδοσιακά κτίσματα της υπαίθρου στη Σέριφο

3.3.2. Ξερολιθιές

Οι ξερολιθιές διατρέχουν πλαγιές, οριοθετούν ιδιοκτησίες και δημιουργούν αναβαθμούς σε φυσική χάραξη τις λεγόμενες 'πεζούλες», συγκρατώντας και πολλαπλασιάζοντας την πολύτιμη καλλιεργήσιμη γη. Πρόκειται για πέτρινους τοίχους κτισμένους χωρίς συνδετικό υλικό παρά μόνο με σφήνες. Πέτρα παντού, στο φράχτη, στην ξερολιθιά, στο αλώνι, στα μονοπάτια, στον τοίχο.

Μέσα από χειρωνακτική δουλειά, με μόχθο και κόπο, αντιπαλεύοντας και αναδιοργανώνοντας τα ίδια τα στοιχεία της φύσης, οι ντόπιοι κατάφεραν χέρι - χέρι και έκαναν τον τόπο που γεννήθηκαν, στην ουσία του κατοικήσιμου, για τους ίδιους και για τα παιδιά τους.

Εικόνες 3-2: Ξερολιθιές

3.3.3. Μεταλλεία

Ιστορικά στοιχεία πηγή: «Σέριφος» αφιέρωμα στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ,, 27 Αυγούστου 2000

Η Σέριφος έχει ένα υπέδαφος πλούσιο σε μεταλλεύματα (κοιτάσματα χαλκού, σιδήρου, αργύρου κλπ.). Η αξιοποίησή τους άρχισε από τους προϊστορικούς χρόνους και συνεχίστηκε με μακροχρόνιες διακοπές, μέχρι και τα μέσα του 20ου αιώνα.

Στους νεότερους χρόνους από το 1885 η ιστορία του νησιού ταυτίστηκε με την διοίκηση των μεταλλείων από τον γερμανό μεταλλειολόγο Αιμίλιο Γράμανν για λογαριασμό γαλλικής εταιρείας, ο οποίος χωρίς καθόλου κεφάλαια, έπεισε τους πάμπτωχους χωρικούς να του παραχωρήσουν τη γη τους, προσφέροντάς τους ως αντάλλαγμα ένα μεροκάματο. Συστηματοποίησε τις εργασίες και με την πολιτική που ακολούθησε στις σχέσεις του με τους Σεριφιώτες, κατάφερε, τα 21 χρόνια διοίκησής του, να εξορυχθούν 2.800.000 τόνοι σιδηρομεταλλεύματος οι οποίοι εξήχθησαν στις ΗΠΑ, τη Βρετανία, τη Σουηδία και το Βέλγιο.

Μετά από έναν αιώνα περίπου λειτουργίας, τα μεταλλεία έκλεισαν οριστικά το 1964 καθώς η εξόρυξη δεν ήταν πια κερδοφόρα.

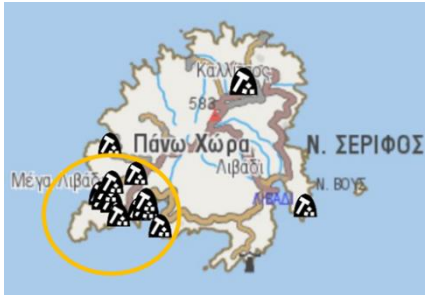
Το 1906 μετά τον θάνατό του ανέλαβε ο γιος του Γεώργιος απορροφώντας σιγά σιγά και τις υπόλοιπες εταιρείες εξόρυξης στο νησί. Η Σέριφος ζούσε πλέον μόνο για τα μεταλλεία. Οι καλλιέργειες έδιναν τη θέση τους στην εξόρυξη και εργάτες από άλλα νησιά μετανάστευσαν στο νησί για να εργαστούν στις στοές. Ο πληθυσμός του νησιού διπλασιάστηκε και οι μισοί περίπου εργάζονταν στα μεταλλεία. Το μονοπώλιο της εταιρείας, οδήγησε σε χαμηλά ημερομίσθια, εξαντλητικό ωράριο εργασίας και συνεχή θανατηφόρα ατυχήματα λόγω της επικίνδυνης υπόγειας υπερεκμετάλλευσης.

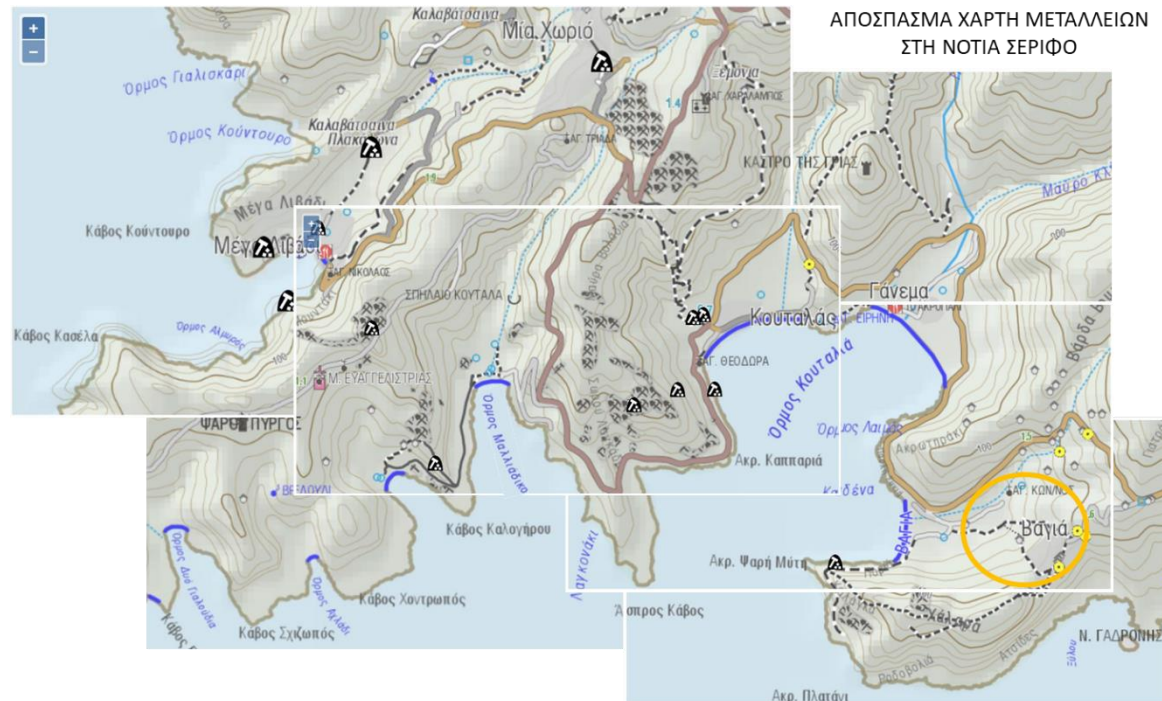
Έτσι τον Αύγουστο του 1916, οι εργάτες που δούλευαν στα μεταλλεία της Σεριφου, ξεσηκώθηκαν σε δεκαπενθήμερη απεργία. Πρωτεργάτης της εξέγερσης των μεταλλωρύχων της Σεριφου, ήταν ο συνδικαλιστής Κωνσταντίνος Σπέρας, ο οποίος τους οργάνωσε σε σωματείο τον Ιούλιο του 1916. Ήταν μια απεργία η οποία κατέληξε στην αιματηρή εργατική εξέγερση με οκτώ νεκρούς και τριάντα τραυματίες. Το σωματείο πέτυχε την αύξηση των ημερομισθίων, την καθιέρωση οκτάωρου και τον έλεγχο του ασφαλιστικού ταμείου αυτοβοήθειας.

Εικόνα 3-3: Μεταλλεία - Ιστορικά στοιχεία

Χάρτης μεταλλείων

- Διοικητήρια μεταλλείων (Κουταλάς, Μέγα Λιβάδι)
- Εργατικές κατοικίες (Βαγιά, Κουταλάς, Μέγα Λιβάδι, Μία Χωριό)
- Μεταλλεία
- (Σωρού Λαγκάδι, Καλόγερος, Μέσα Ακρωτήρι, Μέγα Λιβάδι)
- Σκάλες φόρτωσης (Βαγιά, Κουταλάς, Μέγα Λιβάδι, Τσιλιπάκι, Αβεσσαλός)
- Ράμπες βαγονέτων (Κουταλάς, ...)
- Σπήλαια (Κουταλάς, Μαλλιάδικο, ...)

Εικόνα 3-4: Χάρτης Μεταλλείων

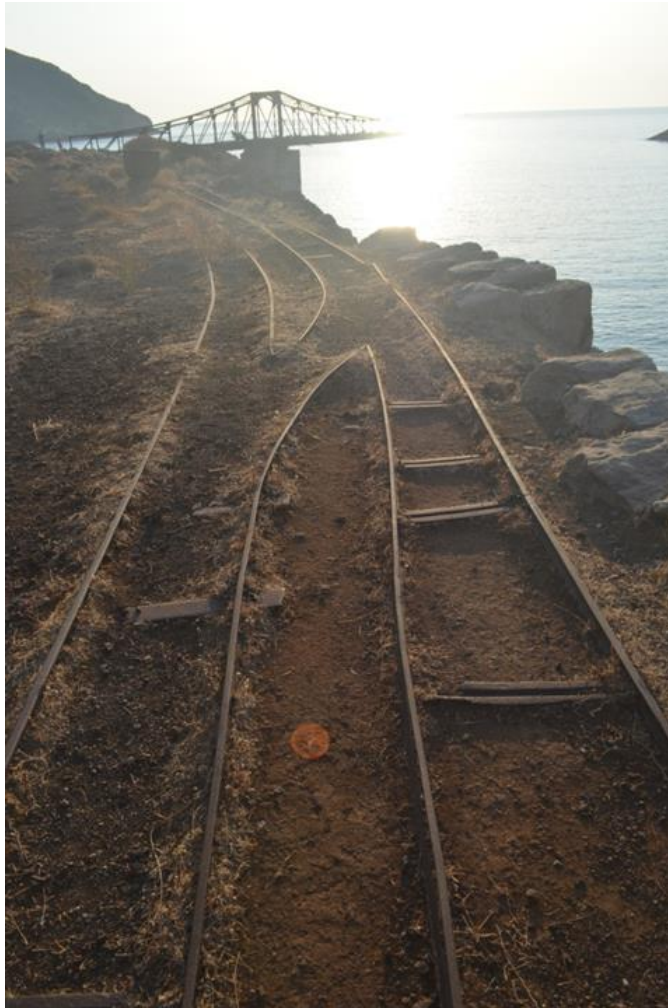
Στοές

Εικόνες 3-5: Στοές Μεταλλείων

Μεταφορά Μεταλλεύματος

πηγή: «Σέριφος» αφιέρωμα στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΕΠΤΑ ΗΜΕΡΕΣ,, 27 Αυγούστου 2000

Εικόνες 3-6: Μεταφορά μεταλλεύματος – Βαγονέτα

Οι μεγάλες δυσκολίες στη μεταφορά του μεταλλεύματος, οι οποίες οφείλονται στο ορεινό γεωφυσικό υπόβαθρο, στην πλήρη έλλειψη υποδομών, δικτύων ή λιμενικών εγκαταστάσεων επέβαλαν τη δημιουργία εκ του μηδενός ενός πλήρους σιδηροδρομικού μεταφορικού συστήματος. Το σύστημα αυτό με σιδηροτροχιές και βαγονέτα σε πλήρη έκταση κάλυψε τη νότια Σέριφο.

Από τα διάσπαρτα μεταλλεία, χιλιάδες τόνοι μεταλλευτικών πετρωμάτων έπρεπε να φτάσουν στα σημεία συλλογής στις ακτές. Οι σιδηροτροχιές ακολουθούσαν τις ισοΰψεις των λόφων.

Μέσω «κεκλιμένων» το μέταλλευμα κατέβαινε σε άλλες ισοΰψεις χαμηλότερα. Με την εναλλαγή των γραμμών στις ισοΰψεις και των «κεκλιμένων», με βαγονέτα μεταφοράς τα οποία κινούσαν μουλάρια και μια ευφυή λύση καθόδου στα «κεκλιμένα» όπου τα άδεια βαγονέτα λειτουργούσαν σαν αντίβαρα στα πλήρη, το σύστημα κάλυπτε αποστάσεις δεκάδων χιλιομέτρων και οδηγούσε από τις εισόδους των στοών μέχρι την ακτή έχοντας ανάγκη από ελάχιστη ενέργεια.

Στα πλατώματα συλλογής μετά την χειροδιαλογή του υλικού το μέταλλευμα μέσω των σκαλών φόρτωσης, που αποτελούν σήμα κατατεθέν. Η κατασκευή τους σχηματίζεται από ισχυρούς λιθόκτιστους πυλώνες θεμελιωμένους στον βυθό της θάλασσας και από μεταλλικούς δικτυωματικούς προβόλους.

Ο λιθόκτιστος πυλώνας ανέβαινε μέχρι το ύψος του πλατώματος φόρτωσης. Σε εκείνη την στάθμη άρχιζε η κατασκευή της μεταλλικής γέφυρας, με μορφή αμφιπροβολικού μεταλλικού φορέα. Η γέφυρα από την μια πλευρά εδραζόταν στη στεριά και από την άλλη κρεμόταν πάνω από την θάλασσα. Ο πρόβολος σε απόσταση από την ακτή εξασφάλιζε ικανό βάθος ώστε να μπορούν να αγκυροβολήσουν τα φορτηγά πλοία. Οι σιδηροτροχιές έφερναν τα βαγονέτα με το μέταλλευμα στην άκρη της γέφυρας, στους ανατροπείς, τα «τουμπατόρια» που άδειαζαν το περιεχόμενο στα αμπάρια των πλοίων.

Οι πρώτες σκάλες φόρτωσης, κατασκευασμένες τη δεκαετία του 1880 ήταν ξύλινες. Οι προσκρούσεις των πλοίων και η φθορά, παράλληλα με την ανάπτυξη των μεταλλικών συστημάτων, οδήγησαν μετά το 1930 στην αλλαγή των ξύλινων φορέων με μεταλλικούς.

Εικόνα 3-7: Ράγες

Εικόνες 3-8: Γέφυρες - Σκάλες φόρτωσης

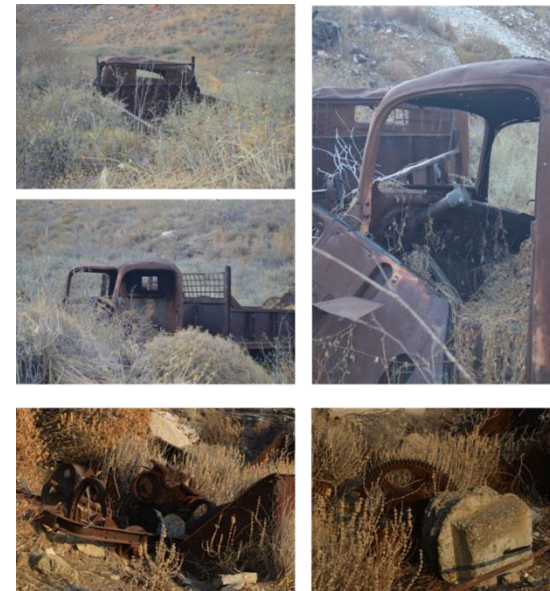
3.3.4. Απομεινάρια

Ίχνη – μνήμες του παρελθόντος

Στη Σερίφο το ιστορικό τοπίο των μεταλλευτικών εγκαταστάσεων, κρατάει ακόμη την πληρότητα και την γοητεία του, παγωμένο στην δεκαετία του 1960 και αναζητά την προστασία του ως πολιτιστικό αγαθό και κληρονομιά του νησιού.

Το Πολιτιστικό Τεχνολογικό Ίδρυμα της ΕΤΒΑ, με σκοπό τη διάσωση της παραδοσιακής τεχνολογίας και της βιομηχανικής μας κληρονομιάς, μετά από πρόσκληση από τον Δήμο Σερίφου, έχει συντάξει προκαταρκτική μελέτη για την δημιουργία ενός

υπαίθριου μουσείου μεταλλευτικών δραστηριοτήτων και ορυκτού πλούτου της Σερίφου, με στέγαση στις εγκαταλελειμμένες εγκαταστάσεις της Ελληνικής Μεταλλευτικής Εταιρείας στο Μέγα Λιβάδι. Η προκαταρκτική Μελέτη προβλέπει την αποκατάσταση και την ανάδειξή τους με σύγχρονα μουσειοδιδακτικά μέσα, περιλαμβάνοντας την τεχνολογία και την ιστορία των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων της Σερίφου, από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, καθώς και τον σημαντικό ρόλο τους στην οικονομία και την κοινωνική ιστορία του τόπου.

Εικόνες 3-9: Διοικητήριο Μεταλλείων – Απομεινάρια

3.3.5. Μονοπάτια

Η Σέριφος είναι γεμάτη από ίχνη μονοπατιών, που σου δίνουν τη δυνατότητα να γνωρίσεις το νησί σπιθαμή προς σπιθαμή.

Ένα μέρος αυτών των μονοπατιών έχει οργανωθεί και σε ένα δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών.

Εικόνες 3-10: Μονοπάτια

3.3.6. Βλάστηση

Εικόνες 3-11: Βλάστηση

Η νότια Σέριφος, στην οποία βρίσκεται και η τοποθεσία μελέτης, λόγω του συνδυασμού των γεομορφολογικών και υδρογεωλογικών της σχηματισμών με τη χλωρίδα και την πλούσια πανίδα της περιοχής, ως βιότοπος έχει ενταχθεί στο Εθνικό σύστημα προστατευόμενων περιοχών, στις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (Ε. Ζ. Δ.) με την ονομασία Νότια Σέριφος και κωδικό GR4220009 Natura 2000.

Η χλωρίδα της περιλαμβάνει ελιές, αγριελιές, μουριές, φραγκοσυκιές, αμπέλια, καλόγερους, ερωδιούς, χτενάκai, άγριες ορχιδέες, μπούζια, θάμνους-φρύγανα (αφάνες, αγκάθια, θυμάρι, φασκόμηλο, αστοιβίδα, λαδανιά, ασφάκα, ρίγανη, κάπαρη, μάραθο κ.ά.)

3.4. Χρωματολόγιο

Εικόνες 3-12: Χρωματολόγιο

3.5. Πίνακας αίσθησης

Εικόνα 3-13: Πίνακας αίσθησης

3.6. Σενάριο χρήσης

Άφιξη, 1^ο πέρασμα από την “πόρτα” του μαντρότοιχου.

Είσοδος στο κτήμα, στο πρώτο ξέφωτο το μικρό λιβάδι, αρχή μονοπατιού και αίσθηση **υποδοχής**, μέσα από την διαδραστική επαφή με εγκατάσταση που παράγει νότες και δημιουργεί συγχορδία ήχων μέσω του στοιχείου του αέρα.

Ακολουθώντας το μονοπάτι φτάνουμε στο 2^ο πέρασμα “πόρτα” προς το **σπίτι, κύτταρο – πυρήνα** της παραθεριστικής διαβίωσης.

Μπαίνουμε στον ενδιάμεσο ημιυπαίθριο χώρο, στην καρδιά του σπιτιού μέσω του οποίου γίνονται όλες οι μεταβάσεις στους επί μέρους διαμορφωμένους χώρους για την εκπλήρωση των στοιχειωδών λειτουργικών και συναισθηματικών αναγκών των χρηστών δηλ. προστασία από αέρα και ήλιο, ύπνος, μαγείρεμα-φαγητό, καθιστικό, προσωπική υγιεινή και αποθήκευση, αλλά και θαλπωρή, χαλάρωση και ηρεμία.

3^ο πέρασμα έξοδος από το σπίτι μέσω της ανοιγόμενης πόρτας-ανεμοφράχτη και μετάβαση στην **πάνω αυλή**.

Ψήσιμο φαγητού, υπαίθριο καθιστικό και πρόσβαση στα δώματα.

4^ο πέρασμα μέσα από το **πατητήρι** και την “πόρτα” προς τα **βράχια**.

Έναρξη της περιήγησης – βόλτας προς τα σημεία ενδιαφέροντος του οικοπέδου.

Τα βράχια είναι φιλόξενα με στρογγυλεμένες διαμορφώσεις και βλάστηση (κυρίως φραγκόσουκα) και προσφέρονται για ανάπαυλα, αγναντεύοντας τη θέα προς την θάλασσα και το ηλιοβασίλεμα, αλλά και για αναρρίχηση και εξερεύνηση προς τα απότομα σημεία.

5^ο πέρασμα από την “πόρτα” που σηματοδοτεί το τέλος των βράχων και την επιστροφή σε χωμάτινο μονοπάτι που δίνει πρόσβαση στα παρακάτω σημεία ενδιαφέροντος:

- Πλάτωμα της **μουριάς**

Στάση για ξεκούραση στην σκιά, μάζεμα μούρων (η μουριά έχει καρπούς από τον Ιούνιο μέχρι αργά το φθινόπωρο) και κούνια (επαφή με την δύναμη της αιώρησης)

- Σε μικρή απόσταση είναι το **πηγάδι** Επαφή με το στοιχείο του νερού

4. ΠΡΟΤΑΣΗ

Η παραθεριστική διαβίωση, οργανώνεται πάνω στα ίχνη - απομεινάρια της παλαιότερης αγροτικής κατοίκησης, σε μια αρμονική συνύπαρξη και διάδραση με τον τόπο.

Μέσα από την σταδιακή διαβάθμιση των χώρων, από εξωτερικό, σε ενδιάμεσο ημιυπαίθριο και σε εσωτερικό χώρο, ορίζονται οι κινήσεις και οι στάσεις, οι σχέσεις, η διαχείριση του αέρα,

του ήλιου και της θέας, παράγονται η κλίμακα και τα τυπολογικά χαρακτηριστικά του σπιτιού και διαμορφώνεται ο χαρακτήρας και η μορφή της παραθεριστικής κατοίκησης.

Η ζητούμενη αφηγηματική πρόταση βιωματικής εμπειρίας για τον τόπο πλάθεται μέσα από αυτή την αλυσιδωτή διαλεκτική πλέξη των χώρων και “μέσα” και “ενδιάμεσα” και “έξω”.

Φωτογραφία του Τάκη Τλούπα, Καλαθοπλεκτική από Δ. Θεοχάρης, "Νεολιθική Ελλάδα" 1973

4.1. Ενότητες – Μονοπάτι

Ο χώρος παρέμβασης στο οικοπέδο παρουσιάζεται στην εικόνα 4-1 και είναι οργανωμένος σε μια αλυσιδωτή ροή πέντε (5) ενοτήτων, με διαφορετική φυσιογνωμία η κάθε μια, που είναι οι ακόλουθες:

Ενότητα 1 → από την είσοδο μέχρι το σπίτι (πρόσβαση - λιβάδι)

Ενότητα 2 → το σπίτι

Ενότητα 3 → η πάνω αυλή

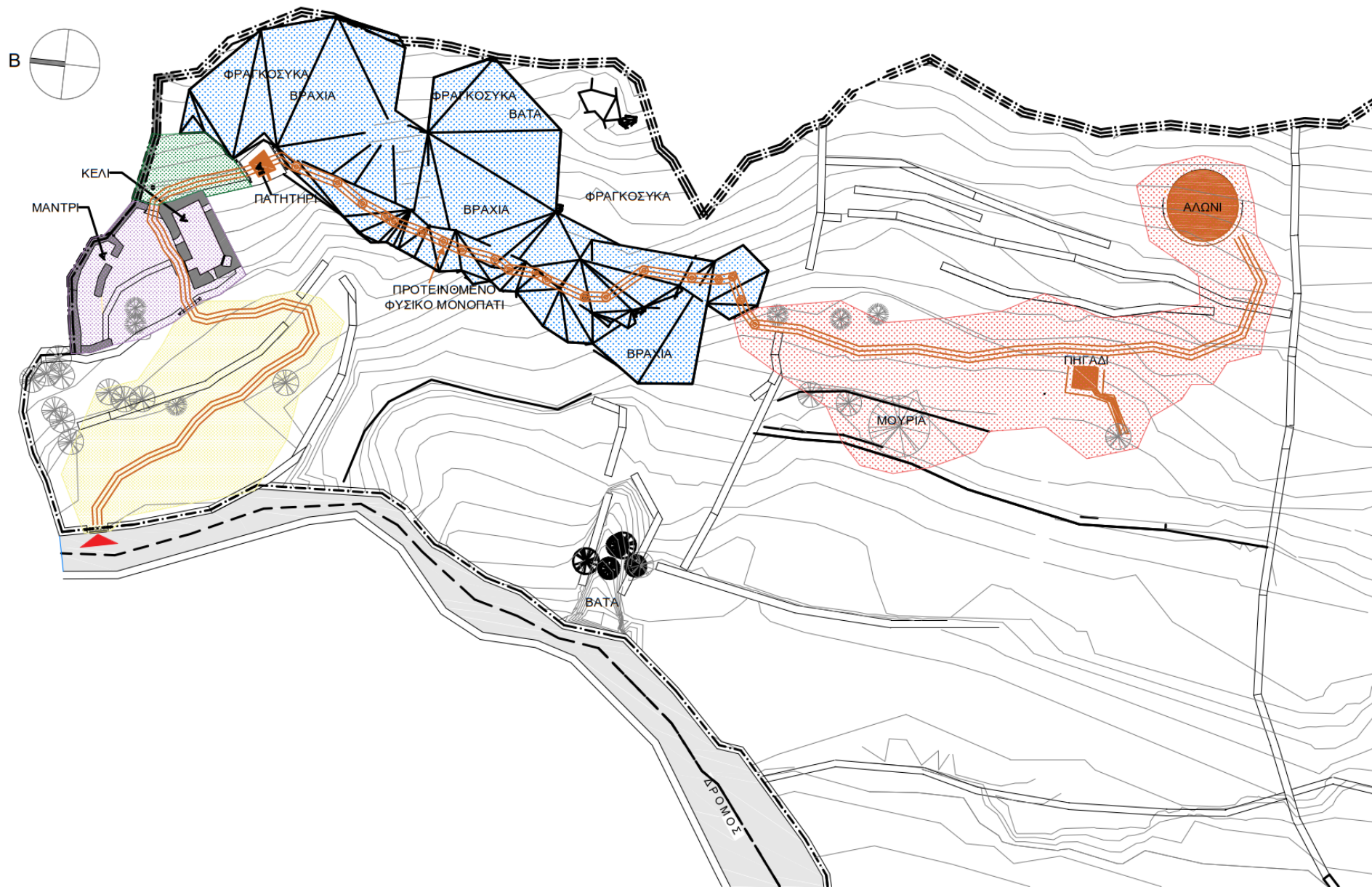
Ενότητα 4 → τα βράχια

Ενότητα 5 → από τα βράχια μέχρι το αλώνι

Τις ενότητες αυτές ενοποιεί η χάραξη ενός μονοπατιού, η οποία είναι πάνω σε παλαιότερα ίχνη

μονοπατιού της προηγούμενης κατοίκησης του οικοπέδου. Το μονοπάτι ξεκινάει από την είσοδο και περνώντας μέσα από τον πυρήνα του σπιτιού, την πάνω αυλή και τα βράχια, καταλήγει στο απομακρυσμένο αλώνι, συνδέοντας τα σημεία ενδιαφέροντος του οικοπέδου. Εκτός από την φυσική χάραξη του μονοπατιού από την χρήση, μικρά αδιάβροχα ηλιακά φώτα τύπου γκαζόν, διατρέχουν την πορεία του και βοηθούν στην οριοθέτησή του μετά την δύση του ηλίου. Ακόμη, σε κάποια τμήματά του, μεταλλικές λάμες (με ελαφριά γυρίσματα στις κατά μήκος πλευρές τους που μπήγονται στο χώμα), δίνουν ρυθμό στη ροή της κίνησης και ενισχύουν την σήμανση του μονοπατιού.

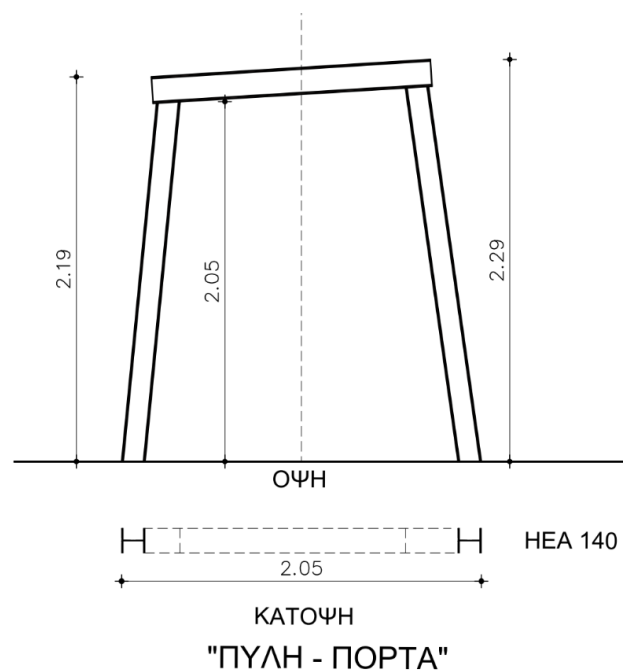

Εικόνα 4-1: Ενότητες – μονοπάτι

Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί στην έννοια της μετάβασης. Το πέρασμα από την μια ενότητα στην άλλη, σημαίνεται - ορίζεται μέσα από μια "πύλη" στην αρχή και στο τέλος του κάθε μέρους - ενότητας.

Η σχηματική μορφή της είναι επηρεασμένη από τις υποσυλώσεις των στοών των μεταλλείων και το υλικό της είναι μεταλλική διατομή τύπου Η (HEA 140).

Το μετάλλευμα του σιδήρου της γης της Σερίφου επιστρέφει σήμερα στον τόπο που το γέννησε, σε επεξεργασμένη μορφή.

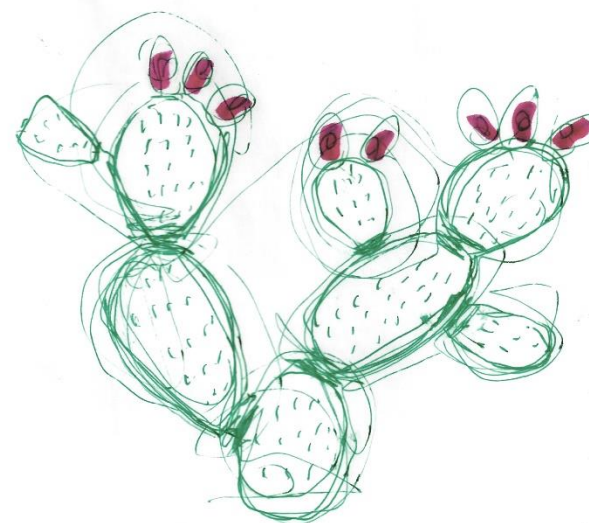

4.2. Υφιστάμενα πέτρινα κτίσματα (κελί + μαντρί)

Τα κτίσματα είναι μισογκρεμισμένα. Το κελί ως προς το μέγεθος είναι λίγο μεγαλύτερο και ψηλότερο από το μαντρί. Η στενή τους διάσταση, 2m στο κελί και 1.25m μαντρί αντίστοιχα, εσωτερικά είναι τόση, όση μπορούσαν με τα κατασκευαστικά μέσα που διέθεταν να γεφυρώσουν. Αυτός ήταν και ο λόγος που οι τοίχοι εσωτερικά στο πάνω μέρος τους φτιαχνόντουσαν φαρδύτεροι, γέρνοντας από την κατακόρυφο για να μικραίνει η επιφάνεια του ταβανιού.

Ως προς το σχήμα το μεν κελί είναι ορθογώνιο, ενώ μαντρί είναι πιο ελεύθερο καμπυλόμορφο ακολουθώντας τη μάντρα-ξερολιθιά του οικοπέδου σε αυτό το σημείο, που μάλιστα την εκμεταλλεύεται ταυτόχρονα ως τοίχο του για λόγους οικονομίας υλικών και εργατικών.

Τα υλικά κατασκευής είναι ότι διέθετε ο τόπος, δηλαδή πέτρα, χώμα, άμμο, ξύλα, καλάμια και φύκια.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ 1

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ 2

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ 3

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ 4 (ΜΑΝΤΡΙ)

ΦΩΤ. 2

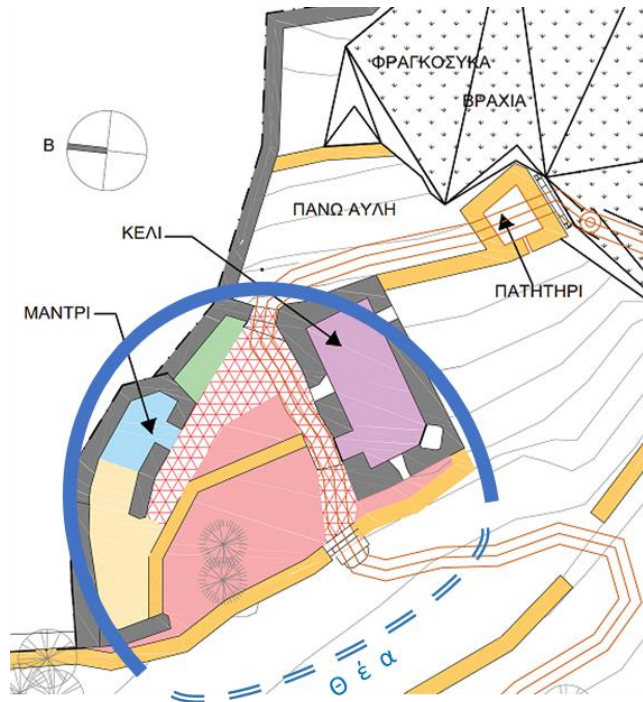

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ 5 (ΚΕΛΙ)

Εικόνες 4-2: Υφιστάμενα μισογκρεμισμένα πέτρινα κτίσματα (κελί + μαντρί)

4.3. Οργανόγραμμα αναγκών και λειτουργιών

ΠΥΡΗΝΑΣ – ΠΕΤΑΛΟ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ

- ΚΕΛΙ | ΥΠΝΟΣ
- ΜΑΝΤΡΙ | ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ - ΝΤΟΥΣ
- ΜΑΝΤΡΙ | ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ
- ΦΑΓΗΤΟ - ΜΑΓΕΙΡΕΜΑ
- ΣΤΑΣΗ - ΚΑΘΙΣΤΙΚΑ
- ΚΙΝΗΣΗ - ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ

ΒΟΛΤΑ - ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΜΕ ΣΗΜΕΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

→ ΚΕΛΙ + ΜΑΝΤΡΙ + ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ ΧΩΡΟΣ

ΧΡΗΣΤΕΣ → 2

ΜΕΣΑ (κελί + μαντρί)

- ΧΡΗΣΕΙΣ: ύπνος + προσωπική υγιεινή + αποθήκευση
- ΑΝΑΓΚΕΣ: προστασία + θαλπωρή + ξεκούραση + ιδιωτικότητα

ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΣ ΧΩΡΟΣ μεταξύ κελιού και μαντριού επί μέρους στεγασμένος

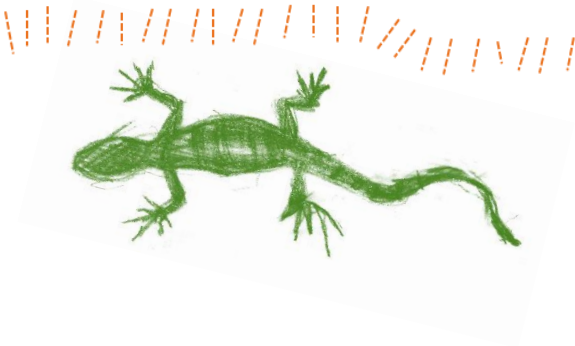
- ΧΡΗΣΕΙΣ: πυρήνας μετάβασης και σύνδεσης + ημιυπαίθριο καθιστικό + μαγείρεμα + γωνιά φαγητού
- ΑΝΑΓΚΕΣ: σκίαση + ανεμόφραξη + στάση + κίνηση + φαγητό

Θέα

4.4. 'Ενδιάμεσα'

Ο ενδιάμεσος χώρος διαμορφώνεται λόγω της κλίσης του εδάφους κλιμακωτά σε δύο επίπεδα με διαφορά τριών σκαλιών μεταξύ τους. Με την προσθήκη στεγάστρου, μεταμορφώνεται σε ημι-υπαίθριο χώρο διαβίωσης που είναι η καρδιά του σπιτιού. Μέσα από αυτόν υφαίνεται η διαλεκτική σχέση των χώρων. Από εδώ περνά η χάραξη του μονοπατιού και σε αυτόν δίνουν και παίρνουν οι κλειστοί χώροι και οι επί μέρους λειτουργίες.

Είναι προστατευμένος από τον βορειοανατολικό αέρα, μέσα στην αγκαλιά του **πέταλου** που δημιουργούν οι πέτρινοι όγκοι των κτισμάτων και ανοίγεται προς την δύση και τη θέα προς την θάλασσα. Στο πίσω μέρος που τα κτίσματα συγκλίνουν, δημιουργείται το πέρασμα προς την πάνω αυλή, η οποία βρίσκεται ψηλότερα κατά 90εκ (4 σκαλιά με ρίχτυ 22,5εκ). Στο πέρασμα αυτό θα κατασκευαστεί φαρδύ πρέκι από μπετόν που θα ενώνει τα κτίσματα και μια πόρτα προς την πάνω αυλή, που θα κλείνει όταν υπάρχει δυνατός αέρας για ολοκλήρωση της προστασίας, αλλά και για την περίοδο του χειμώνα.

4.4.1. Καθιστικό

Στο πρώτο επίπεδο που συναντάμε μπαίνοντας στο σπίτι μέσα από το πέρασμα της “πύλης”, κάτω από το χαμηλότερο στέγαστρο οργανώνεται το καθιστικό. Με πλάτη το στηθαίο της υψομετρικής διαφοράς των δύο επιπέδων του ενδιαμέσου ημιυπαίθριου χώρου, διαμορφώνεται ένας χτιστός καναπές με πέτρινο τραπέζι, που αναφέρεται αντικρουστά προς την θέα, τη θάλασσα και το ηλιοβασίλεμα. Το τραπέζι διαμορφώνεται με μια μεγάλη ακανόνιστη σχετικά επίπεδη πέτρα, που στηρίζεται σε μικρότερες. Κόντρα στον καναπέ από το μεταλλικό δοκάρι του στεγάστρου προς τη πλευρά του ντους, υπάρχει η δυνατότητα να κρέμεται κούνια ή κάποια αιώρα. Το αντικρουστό στον καναπέ πεζούλι στην μπροστινή άκρη του στεγάστρου προς την δύση, μπορεί να λειτουργεί εκτός από στηθαίο και για κάθισμα ολοκληρώνοντας την αγκαλιά του καθιστικού. Το δάπεδο είναι το πατημένο χώμα.

Επιπλέον, μπροστά από το κελί στην δυτική του όψη προς την θέα, η υφιστάμενη ξερολιθιά διευρύνεται σε ένα φαρδύτερο πεζούλι – καθιστικό. Η θέση αυτή αποκτά τη δική της αξία και σημασία, έχοντας πλάτη και προστασία από τον άνεμο τον τοίχο του κελιού, όντας σε υπερύψωση από τον γύρω χώρο και εκτεθειμένη στην ανεμπόδιση θέα προς τη θάλασσα και το ηλιοβασίλεμα, οι χρήστες νοιώθουν σαν να αιωρούνται πάνω από την πλαγιά του κόλπου της Βαγιάς.

4.4.2. Τραπεζί

Στο πάνω επίπεδο του ενδιαμέσου χώρου, στην πλάτη του χτιστού καθιστικού, επίσης σε πολλή καλή σχέση με την θέα είναι ο χώρος του πτυσσόμενου ξύλινου τραπεζιού πολλαπλής χρήσης.

Το ενδιαμέσο στηθαίο μπορεί να λειτουργεί για κάθισμα και οι υπόλοιπες θέσεις να καλύπτονται από πτυσσόμενες καρέκλες.

Εδώ μπορείς απλά να κάτσεις ή να πιείς και να φας ή να δουλέψεις και να γράψεις. Επίσης έχει την ευελιξία να γυρίσει κάθετα ή να μετακινηθεί σε άλλη επιθυμητή θέση.

Το δάπεδο, σε αυτό το επίπεδο είναι τσιμεντοκονία μέχρι το πέρασμα προς τους χώρους υγιεινής, όπου αλλάζει σε βότσαλο.

Η σήμανση της χάραξης του μονοπατιού στον χώρο γίνεται και με λωρίδες βαφής στο δάπεδο και με τα δοκάρια του στεγάστρου.

4.4.3. Γωνιά κουζίνας

Σε συνέχεια είναι η γωνιά της κουζίνας με έναν γραμμικό πάγκο στην εσοχή που δημιουργείται ανάμεσα στο μαντρί και στο πέρασμα προς την πάνω αυλή, στο όριο του οικοπέδου με πλάτη τη ψηλή μάντρα ξερολιθιά. Ο χώρος της στεγάζεται τοπικά με πλάκα από μετόν για προστασία.

Ο πάγκος είναι χτιστός, έχει βάθος 50 εκ. και διαμορφώνεται σε δύο επίπεδα: του νεροχύτη με $h=90\text{cm}$ και το υπόλοιπο με $h=72\text{cm}$. Το επίπεδο του νεροχύτη αγκαλιάζει το χαμηλότερο επίπεδο του πάγκου στο πίσω μέρος και δημιουργεί χρηστικό πεζούλι $\sim 10\text{ cm}$. Ο χαμηλότερος πάγκος έχει 2 εστίες πετρογκάζ για το μαγείρεμα. Όσο είναι το χαμηλό μήκος του πάγκου, δύο μετεονιένια ράφια, με σχισμή στο κάτω μέρος τους με κρυφό φωτισμό, εξέχουν από τον πέτρινο τοίχο. Μια ζώνη 30cm του πέτρινου τοίχου πάνω από τον πάγκο επικαλύπτεται με τσιμεντοκονία, για λόγους καθαριότητας.

Η θέση του ψυγείου προτιμήθηκε να είναι πιο προστατευμένη μέσα στον χώρο της παράπλευρης αποθήκης. Και οι τρεις πόρτες που υπάρχουν προς και από τον ενδιάμεσο χώρο, για τον χώρο ύπνου, την αποθήκη και προς την πάνω αυλή, θα είναι μορφής “αλογόπορτας” δηλαδή με οριζόντιο χώρισμα και ευελιξία ανοίγματος εναλλακτικά μόνο του πάνω μέρους της, σαν παράθυρο με το κάτω μέρος της να παραμένει κλειστό.

4.4.4. Στέγαστρο

Το στέγαστρο είναι από μεταλλικές διατομές Η (HEA 140) και επικάλυψη με χοντρά καλάμια και θα ακολουθεί την κλιμάκωση των δαπέδων του ενδιαμέσου χώρου σε δύο επίπεδα, με διαφορά στάθμης 50cm.

Το πάνω τμήμα του, στηρίζεται σε δύο κολώνες πάνω στο διαχωριστικό πεζούλι των δύο επιπέδων και με δοκάρια προς τους γύρω πέτρινους τοίχους. Η νοητή ζώνη του μονοπατιού που διέρχεται από τον ενδιαμέσο χώρο θα είναι χωρίς επικάλυψη.

Το χαμηλότερο τμήμα που στεγάζει το καθιστικό στηρίζεται από την μια πλευρά στις κολώνες του διαχωριστικού πεζουλιού και από την ανοιχτή πλευρά τού πέταλου προς τη θέα, πάνω στο μπροστινό πεζούλι. Σε εξέλιξη του διαμορφώνεται η μεταλλική “πύλη” περάσματος του μονοπατιού προς το σπίτι.

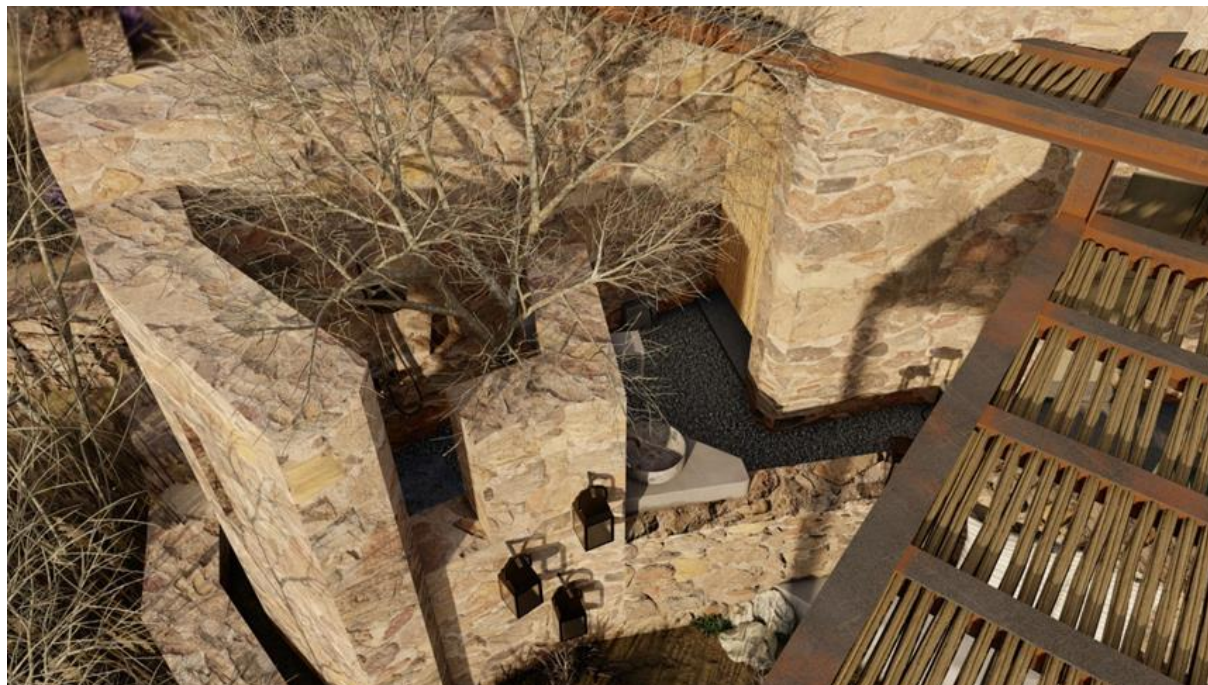

4.4.5. Χώρος λουτρού

Ο χώρος του ντους και του νιπτήρα διαμορφώνεται υπαίθρια στην αγκαλιά της υφιστάμενης ψηλής μάντρας - ξερολιθιάς στο όριο του οικοπέδου στην βορειοδυτική πλευρά, σε συνέχεια του εξωτερικού τοίχου του μαντριού και κάτω από την σκιά μιας αγριελιάς.

Ο τοίχος ξεκινάει ψηλός προς τον βοριά και κλιμακώνεται χαμηλότερα προς τη δύση. Σε εξέλιξη αυτού του τοίχου συμπληρώνεται μια δεύτερη αγκαλιά χαμηλότερου ύψους (1.80m από την πλευρά του νιπτήρα και 1.90m από την πλευρά του ντους που είναι κατά ένα σκαλί 10 εκ χαμηλότερο) για να οριοθετήσει τις δύο λειτουργίες.

Η οργάνωση του χώρου παρέχει προστασία από τον αέρα, φυσική σκιά από το υπάρχον δένδρο, σχετική αίσθηση ιδιωτικότητας στο ντους, καθώς είναι υπερωψωμένο κατά 50cm από τον χώρο του καθιστικού και πίσω από την αγκαλιά του τοίχου με μικρά ανοίγματα προς τη θέα.

Ο χώρος του ντους έχει εσωτερικές διαστάσεις περίπου 1,40x1,50m, ένα χτιστό πάγκο – κάθισμα από μπετόν με κενό από κάτω και δάπεδο από ψιλό βότσαλο για να αποστραγγίζονται και τα νερά. Στο κέντρο στο σημείο που πατάμε και πέφτει το νερό υπάρχει μια μεγάλη επίπεδη πέτρα.

Στη συγκεκριμένη πρόταση τα ανοίγματα του τοίχου παρουσιάζονται ελεύθερα, έχουν όμως την ευελιξία εάν στη χρήση του χώρου διαπιστωθεί η ανάγκη για περισσότερη ιδιωτικότητα, να διαμορφωθούν τα ανοίγματα με καφασωτά διαχωριστικά ή ψάθινα στόρια, όπως και η πρόσβαση στο ντους, να έχει ανοιγόμενο πορτάκι με μεταλλικό πλαίσιο και χοντρά καλάμια.

Ο νιπτήρας είναι πέτρινος πάνω σε τριγωνικής μορφής (για να δημιουργεί χώρο) πάγκο από μπετόν. Στο δάπεδο μπροστά από τον νιπτήρα υπάρχει αντίστοιχα με το ντους μια μεγάλη επίπεδη πέτρα ανάμεσα στα βότσαλα.

Ο χώρος της τουαλέτας είναι προστατευμένος μέσα στο υπολειπόμενο στεγασμένο τμήμα του μαντριού.

Η ανοιχτή πλευρά του είναι σε συνέχεια προς τον χώρο του ντους + νιπτήρα και προτίμησα στο πνεύμα του υπαίθριου χαρακτήρα τους, να μην υπάρχει πόρτα. Το πέρασμα και ο διαχωρισμός γίνονται μέσω διαχωριστικού από χοντρά κινούμενα σπαστά καλάμια σαν κουρτίνα, που ταυτόχρονα και ορίζει το πέρασμα και φιλτράρει την οπτική διαμπερότητα, επιτρέποντας τον αερισμό

και τον φωτισμό και προσδίδοντας μια ατμοσφαιρική διάσταση στον χώρο.

Εναλλακτικά πάντα υπάρχει η ευελιξία να μπει είτε μια πόρτα με μεταλλικό πλαίσιο και καλάμια, είτε μια ξύλινη πόρτα με σταθερό τμήμα και ανοιγόμενο φεγγίτη.

Στην οροφή μια απλή σωλήνα που θα βγαίνει στο δώμα θα βοηθάει στον εξαερισμό του χώρου.

4.5. 'Μέσα'

4.5.1. Χώρος ύπνου

Πρόκειται για το κελί.

Είναι χώρος στενόμακρος, με εσωτερικές διαστάσεις 2.00x4.55m και ύψος 2.75m. Εκτός από την πόρτα, που όπως προαναφέρθηκε ανοίγει και η μισή, έχει τρία μικρά παράθυρα – ανοίγματα, που ρυθμίζουν τον φωτισμό και τον αερισμό του χώρου.

Το ταβάνι έχει σε συνέχεια τα δοκάρια του στεγάστρου και ενδιάμεσά τους καλάμια.

Το δάπεδο είναι τσιμεντοκονία με κυκλικό σχέδιο με βότσαλα στο κέντρο του ελεύθερου χώρου.

Οι τοίχοι εσωτερικά σοβατίζονται, εκτός από το τμήμα πάνω από το ξύλινο προσκεφάλι, που παραμένοντας εμφανής πέτρα, εντείνει την προοπτική του βάθους του χώρου.

Μπαίνοντας στον χώρο αριστερά είναι ένα χτιστό κρεβάτι από τοίχο σε τοίχο, με αποθηκευτικό χώρο με συρτάρια και με ξύλινες τάβλες κάτω από το μεγαλύτερο τμήμα του στρώματος, προκειμένου για καλύτερο αερισμό του από τυχόν υγρασίες.

Απέναντι από την πόρτα είναι η ντουλάπα μικρού βάθους 40cm σε εσοχή που δημιουργείται στο πάχος του χοντρού εξωτερικού πέτρινου τοίχου των 80cm. Τα ρούχα κρεμιούνται στο κόντρα και στο κάτω μέρος έχει κενό για τα παπούτσια.

Δεξιά μπαίνοντας και αντικρουστά από το κρεβάτι, δημιουργείται για κάθισμα ένας πάγκος από μπετό, με κενό από κάτω για τις αποσκευές, σε όλο το μήκος της στενής πλευράς του χώρου. Στην μια άκρη του πάγκου είναι ένα μικρό τζάκι, στο γώνισμα του τοίχου.

Το μικρό παραθυράκι πάνω από τον πάγκο καθάρει τη θέα προς την θάλασσα και το ηλιοβασίλεμα.

4.5.2. Αποθήκη

Προτίμησα το μεγαλύτερο τμήμα του στεγασμένου χώρου του μαντριού να τον αφιερώσω στην ανάγκη για πολύτιμο αποθηκευτικό χώρο, απαραίτητο τόσο για καθημερινή χρήση όσο και για την διαφύλαξη του κινητού εξοπλισμού την χειμερινή περίοδο, αλλά και για δώ όπως προαναφέρθηκε είναι και η θέση του ψυγείου.

Η πόρτα της αποθήκης είναι παράπλευρα στην γωνιά της κουζίνας και κεντρικά στον ενδιάμεσο χώρο.

Προβλέπονται ράφια με δυνατότητα αφαίρεσής τους, για ευελιξία και εργονομία στην χρήση του χώρου, ανάλογα με τις ανάγκες.

4.6. 'Εξω'

Το "έξω" περιλαμβάνει την αναλυτική παρουσίαση των σημείων ενδιαφέροντος του οικοπέδου με χαρακτηριστική ταυτότητα, που αναφέρθηκαν στην παράγραφο 4.1 Ενόητες – μονοπάτι.

Πρόθεση είναι οι όποιες επεμβάσεις σε αυτά, να λειτουργούν συμπληρωματικά και ενισχυτικά για την κατοίκηση στο σήμερα, χωρίς να αλλοιώνουν την αρχέγονη μορφή των παλαιών κατασκευών και του τόπου.

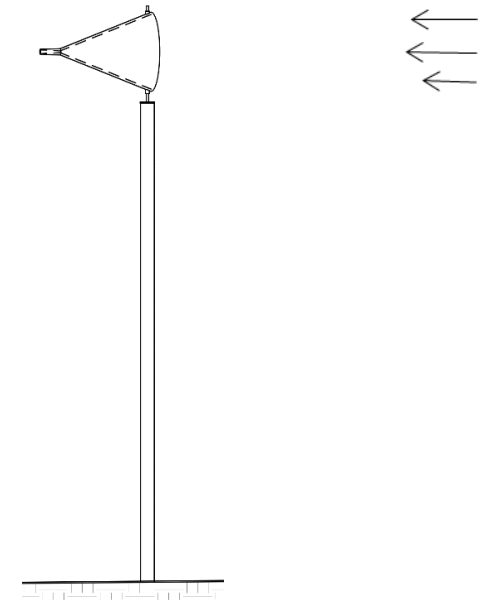
4.6.1. Λιβιάδι των ήχων - Υποδοχή

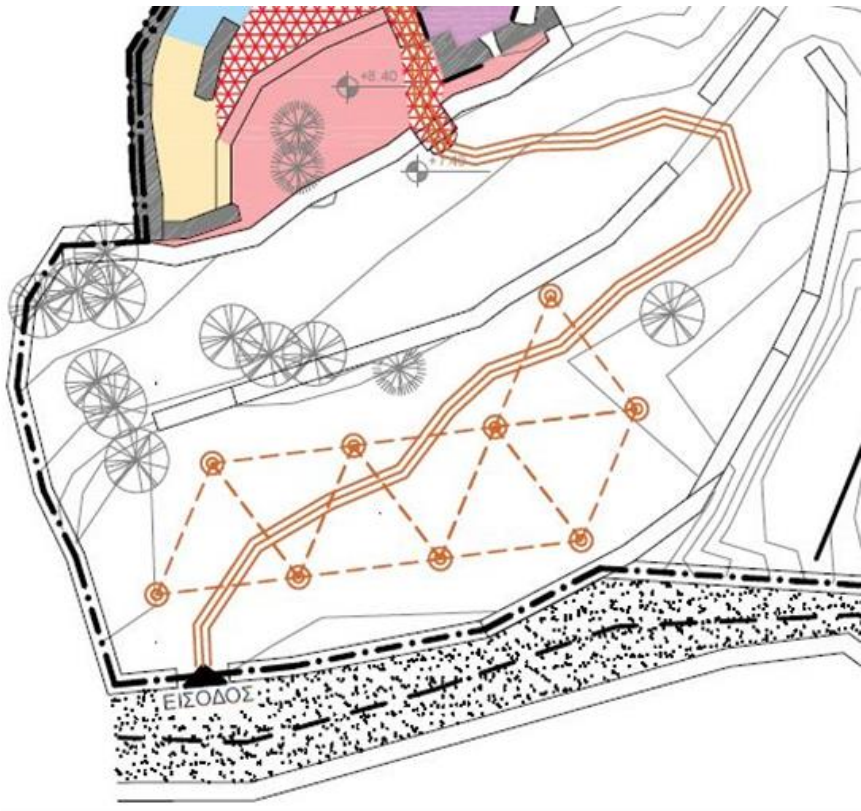
(Διάδραση με το φυσικό στοιχείο “ΑΕΡΑΣ”)

Από εδώ γίνεται η είσοδος και η υποδοχή στο οικόπεδο μέσω διπλής μεταλλικής “πύλης” με περπάτημα ανάμεσα σε κατακόρυφους στύλους, τοποθετημένους σε τριγωνική διάταξη μεταξύ τους (ανά 3.50 περίπου μέτρα). Κάθε στύλος στην κορυφή του έχει έναν πύρο περιστροφής με προσαρτημένο μεταλλικό σωλήνα διαπασών που παράγει μία διαφορετική νότα. Οι νότες δημιουργούνται από τις διακυμάνσεις του αέρα μέσα στο διαπασών, που ενισχύεται από μεταλλικά χωνιά, περιστρεφόμενα και αυτά ανάλογα με την κατεύθυνση του ανέμου.

Έτσι, σε κάθε σημείο του λιβαδιού ο περιπατητής περιβάλλεται άμεσα από τρεις (3) ξεχωριστούς στύλους – νότες.

Ανάλογα με τη θέση του στον χώρο, προσλαμβάνει μια διαφορετική κατά περίπτωση μουσική συνχορδία, που αλλάζει αρμονικά κάθε φορά που αυτός μετακινείται.

4.6.2. Πάνω αυλή

Η πάνω αυλή είναι ο υπαίθριος χώρος, τον οποίο συναντάς, περνώντας μέσα από την πόρτα – “πύλη”, στο κέντρο του πέταλου που αγκαλιάζει τον πυρήνα του σπιτιού. Αποτελεί χώρο εκτόνωσης του σπιτιού σε ψηλότερο κατά 90cm επίπεδο και ταυτόχρονα έναν ενδιάμεσο χώρο μετάβασης από το σπίτι προς τα σημεία ενδιαφέροντος του οικοπέδου που ακολουθούν. Εδώ υπάρχει ψησταριά, πέτρινο πεζούλι για καθιστικό και χτιστή σκάλα για πρόσβαση στα δώματα με κλειστό αποθηκευτικό χώρο στο κάτω μέρος της.

4.6.3. Πατητήρι

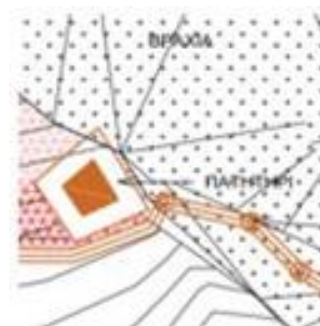
(Διάδραση με το φυσικό στοιχείο “ΓΗ”)

Πρόκειται για υφιστάμενη κατασκευή που εντάσσεται ως ενδιάμεση στάση στη γενικότερη υπαίθρια κίνηση – μονοπάτι.

Οι χρήστες πατώντας μέσα του, αναβιώνουν τις συλλογικές μνήμες και την ενέργεια, που αποπνέει η χρήση του χώρου στο παρελθόν με το πάτημα των σταφυλιών.

Μια διπλή μεταλλική πύλη σημαίνει - ορίζει το πέρασμα για την κάθοδο μέσα στο πατητήρι.

Για να μην αλλοιωθεί η αρχέγονη μορφή του πατητηριού με κάποια σταθερή κατασκευή σκαλιών, δύο στιβαρά κινητά σκαμπό από ελαφρομπετόν, παίζουν το ρόλο σκαλιού, βοηθώντας στην κατάβαση και στην ανάβαση αντίστοιχα.

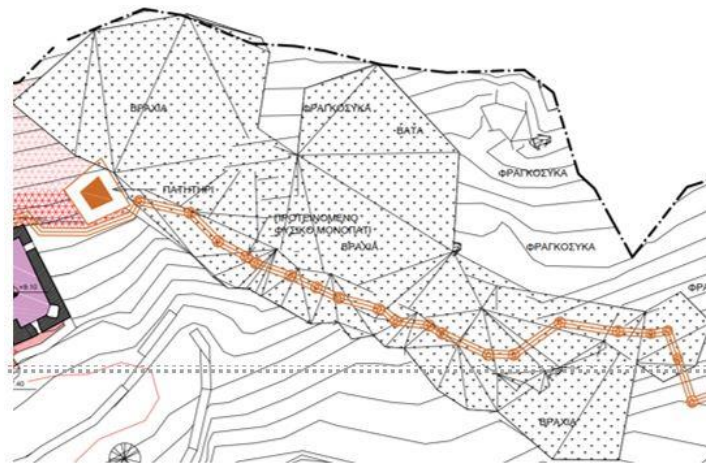

4.6.4. Βράχια

(Διάδραση με το φυσικό στοιχείο “ΓΗ”)

Πρόκειται για ένα τμήμα βιότοπου με πηγαία σημειακά επιφανειακά νερά, σμιλεμένα στρογγυλόμορφα βράχια και έντονη βλάστηση από φραγκοσυκιές και μπούζια. Στο κάτω μέρος τους δημιουργείται μικρό δύσβατο φαράγγι, που τον χειμώνα γίνεται χείμαρρος. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα η μετακίνηση από το σπίτι προς τα σημεία ενδιαφέροντος του οικοπέδου και αντίστροφα, να γίνεται ευκολότερα μέσα από την ενότητα των βράχων, κάτι που μαρτυρούν και τα ίχνη παλαιότερου μονοπατιού πάνω στα βράχια.

Κατά το πέρασμά τους από την ενότητα των βράχων, οι χρήστες βιώνουν μια ανεπανάληπτη εμπειρία διάδρασης με τη γη. Περπατούν ελέγχοντας και σιγουρεύοντας το κάθε βήμα τους, αναρριχώνται στα σημεία με απότομη κλίση (με τη βοήθεια σχοινιών και μεταλλικών στοιχείων), αράζουν-ξαπλώνουν σε ομαλά σημεία των βράχων και αγναντεύουν από ψηλά τον τόπο και τη θέα προς την θάλασσα και το ηλιοβασίλεμα.

4.6.5. Μουριά (δέντρο)

(Διάδραση με τα φυσικά στοιχεία “ΓΗ + ΗΛΙΟΣ”)

Σε μικρή παράκαμψη του μονοπατιού οι χρήστες κάνουν στάση για ξεκούραση στη σκιά της μουριάς και για μάζεμα μούρων.

Μια ξερολιθιά στο σημείο, δημιουργεί υψομετρικά επίπεδα, με το δέντρο να βρίσκεται στο ψηλότερο επίπεδο.

Στο χαμηλό επίπεδο με μια διεύρυνση της ξερολιθιάς δημιουργείται ένα αυτοσχέδιο πεζούλι για κάθισμα.

Οι χρήστες κάθονται στην σκιά με προστατευμένα τα νώτα τους από τον αέρα που κατεβάζει η πλαγιά, απολαμβάνοντας τη θέα – ηλιοβασίλεμα, στον ανοιχτό μπροστά τους ορίζοντα.

4.6.6. Πηγάδι

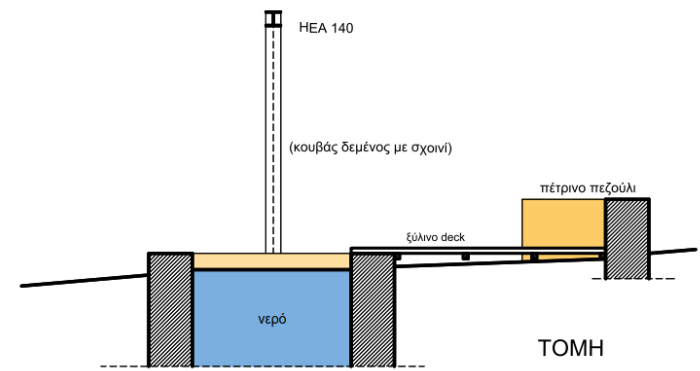
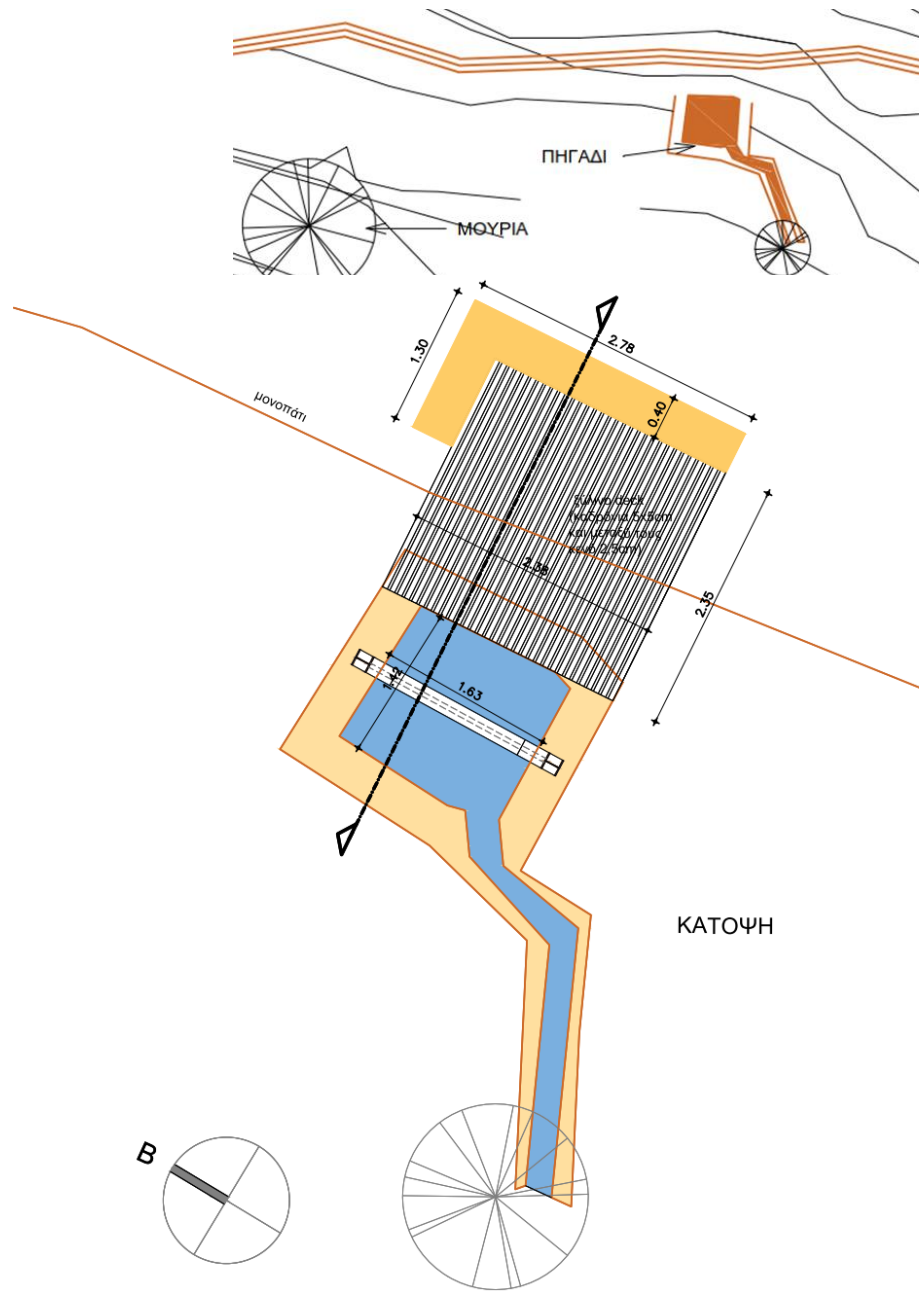
(Διάδραση με το φυσικό στοιχείο “ΝΕΡΟ”)

Το υφιστάμενο πηγάδι είναι ορθογώνιου σχήματος, με εσωτερικές διαστάσεις στην επιφάνεια του νερού περίπου 1.45x1.65m και με διαμόρφωση ενός πέτρινου καναλιού - ποτίστρας ζώων στην μια του γωνία. Το γεγονός ότι η στάθμη του νερού είναι επιφανειακή, κάνει εύκολη την πρόσβαση στο νερό.

Η πορεία του μονοπατιού περνά από την πάνω πλευρά του πηγαδιού. Οι χρήστες, καθώς κινού-

νται στο μονοπάτι, συναντούν και ανεβαίνουν σε μια ξύλινη επιφάνεια deck με διαστάσεις 2.35x2.85m, που αγκαλιάζεται από ένα πέτρινο πεζούλι σε σχήμα Γ. Μια μεταλλική “πύλη” γεφυρώνει το πηγάδι, καδράρει τη θέα προς την θάλασσα-ηλιοβασίλεμα και συμβολίζει συνειρμικά την μετάβαση προς το νερό. Ένας μεταλλικός κουβάς δεμένος με σκοινί, διευκολύνει την πρόσληψη νερού και μια μεταλλική μπάρα ανάμεσα στην πύλη λειτουργεί για στήριξη και για προστασία.

4.6.7. Αλώνι

(Διάδραση με το φυσικό στοιχείο “ΦΩΤΙΑ”)

Τα πέτρινα ίχνη περιμετρικά του υφιστάμενου αλωνιού αποκαθίστανται.

Μια διπλή μεταλλική πύλη σημαίνει - ορίζει το πέρασμα προς το αλώνι και ταυτόχρονα το τέλος του μονοπατιού. Στο κέντρο του αλωνιού, ένα μεταλλικό τζάκι εξωτερικού χώρου χρησιμοποιείται για προστατευμένο άναμμα φωτιάς. Γύρω του, τοποθετούνται σκαμπό από ελαφρομπετόν, έχουν την δυνατότητα μικρής μετακίνησης στην επιθυμητή θέση, με τη βοήθεια του χοντρού σκοινιού που έχουν περασμένο πάνω τους. Οι χρήστες κάθονται ή κινούνται γύρω από την φωτιά και αναφέρονται σε αυτή, εισπράττουν ζεστασιά, θαλπωρή και συνευρίσκονται κοινωνικά, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα το τοπίο, τη θέα και το ηλιοβασίλεμα και τον έναστρο ουρανό τα βράδια.

4.7. Νυχτερινές φωτορεαλιστικές λήψεις

4.8. Φωτιστικά

Η αναζήτηση και η επιλογή των φωτιστικών έγινε με κριτήριο την αρμονική ένταξή τους στην σύνθεση ως προς την μορφή και το υλικό τους (μπετόν, μέταλλο, σχοινί).

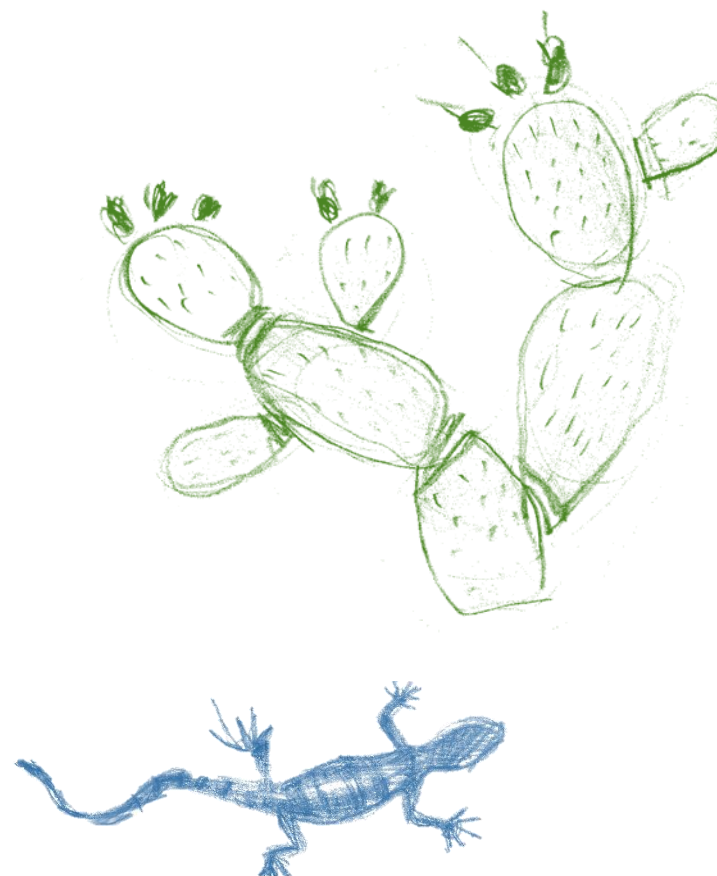
4.9. Υλικά – Υφές - Χρώματα

Τα υλικά είναι φυσικά γήινα, όπως πέτρα, χώμα, άμμος, βότσαλα, μέταλλο, καλάμια, ξύλο, σκονιά, καθώς και επεξεργασμένα γήινα υλικά όπως το τσιμέντο και το μέταλλο.

Οι υφές των επιφανειών εξαρτώνται από το υπόβαθρο υλικό τους και είναι αδρές (πέτρα) και λείες (τσιμεντοκονία) και ανάγλυφες (σοβάς).

Το τελικό φινίρισμα προστασίας τους είναι σε φυσικό ματ.

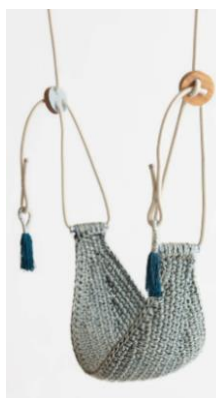
Οι αποχρώσεις, όπου χρησιμοποιείται βαφή ή κινητός εξοπλισμός, είναι γήινες από το χρωματολόγιο της μελέτης (παρ. 3.4) με επί πλέον τις βασικές αποχρώσεις λευκού και μαύρου.

4.10. Έπιπλα - εξοπλισμός

Μόνιμα χτιστά έπιπλα προβλέπονται το πεζούλι του καναπέ και το πέτρινο τραπέζι στο καθιστικό, η διαμόρφωση του χτιστού πάγκου στην γωνιά της κουζίνας και στον χώρο του ύπνου το κρεβάτι και ο πάγκος καθίσματος δίπλα στο τζάκι.

Κινητά έπιπλα, ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, είναι πτυσσόμενες καρέκλες τύπου σκηνοθέτη, πτυσσόμενο ξύλινο τραπέζι, μαξιλάρια με αδιάβροχο ύφασμα για το χτιστό καθιστικό, κούνια-αιώρα, ξύλινο σκαμνί, καθρέφτης, σκαμπό από ελαφρομετόν και μεταλλικό τζάκι εξωτερικού χώρου.

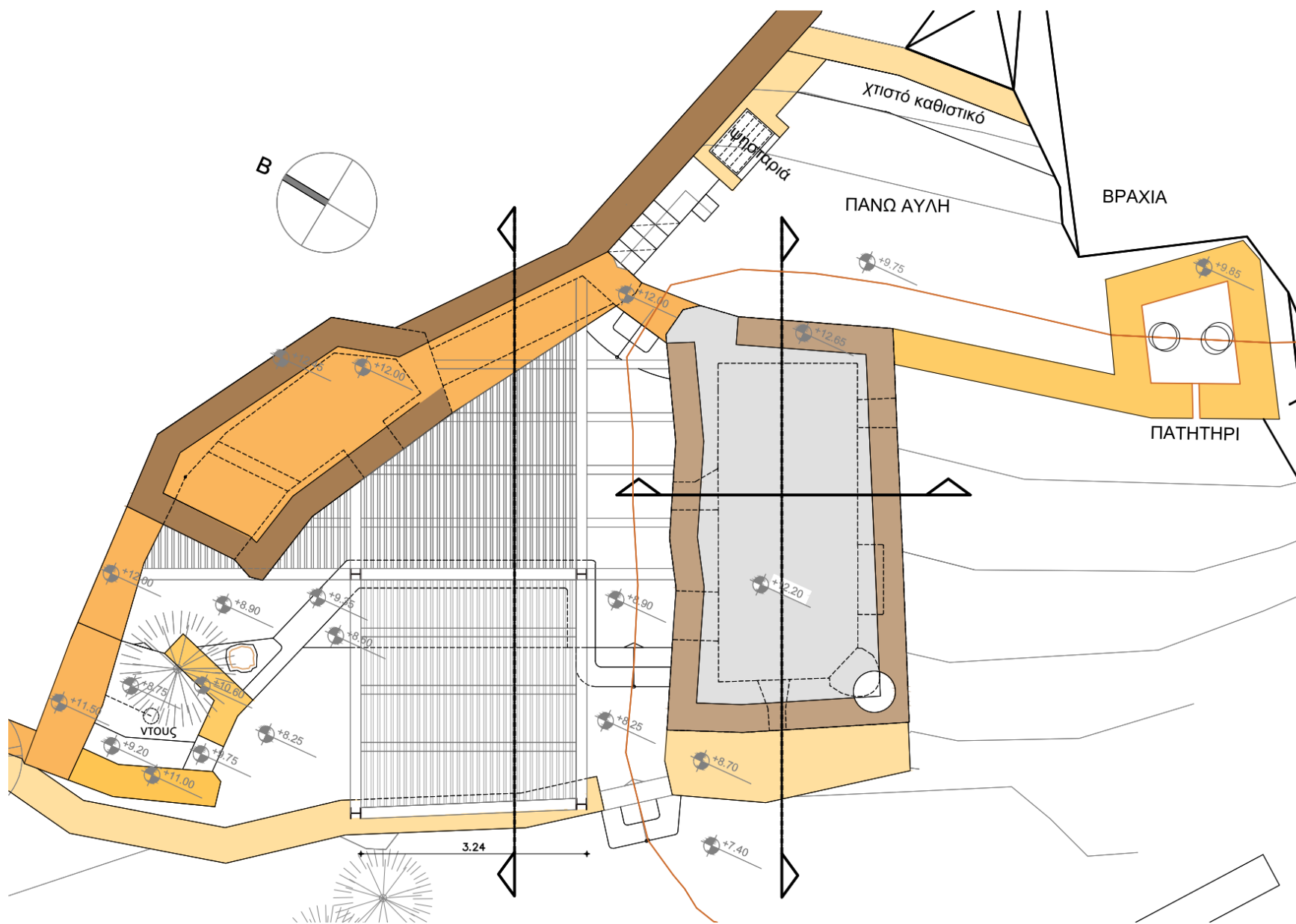

4.11. Σχέδια

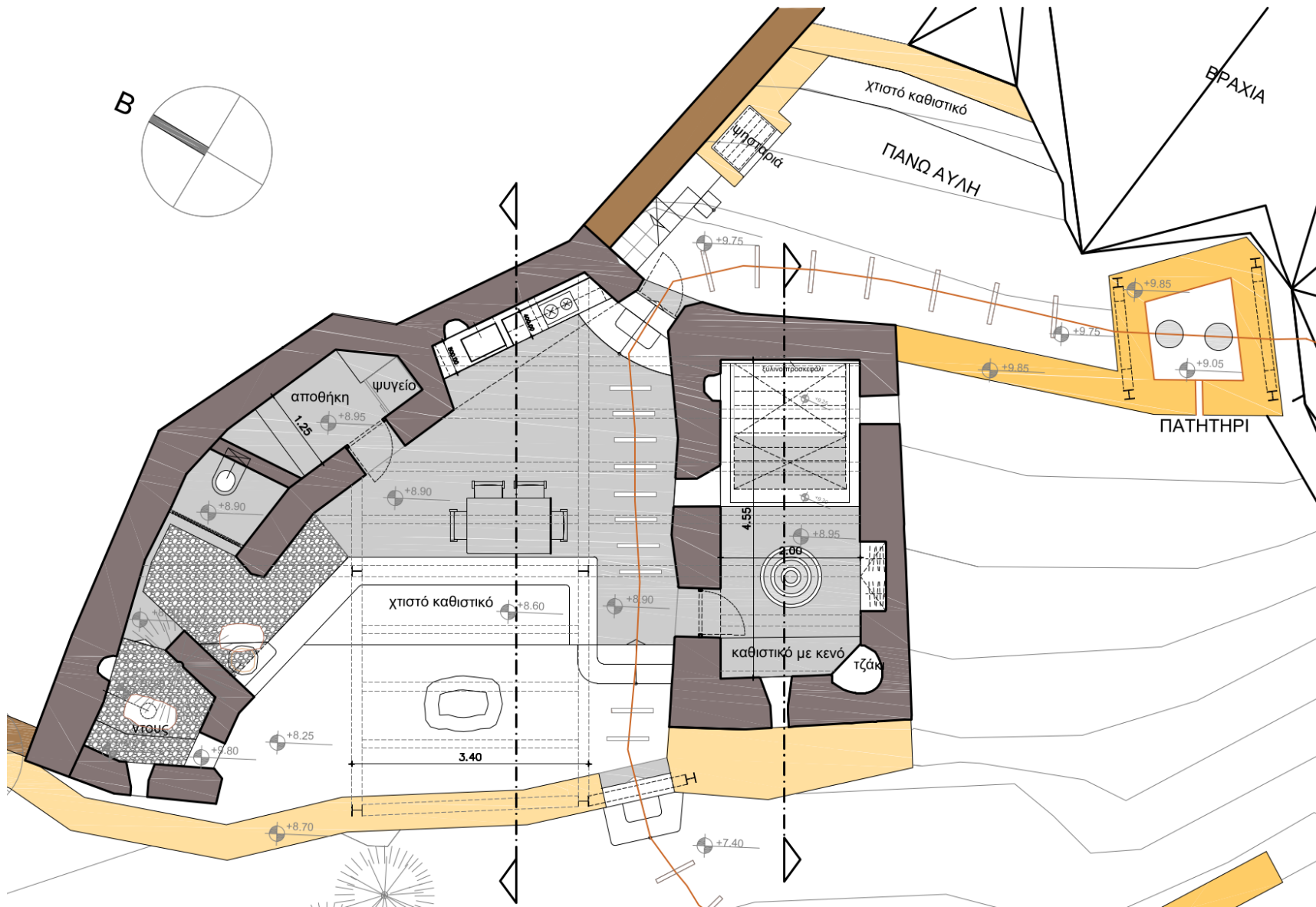
4.11.1. Γενική Κάτοψη

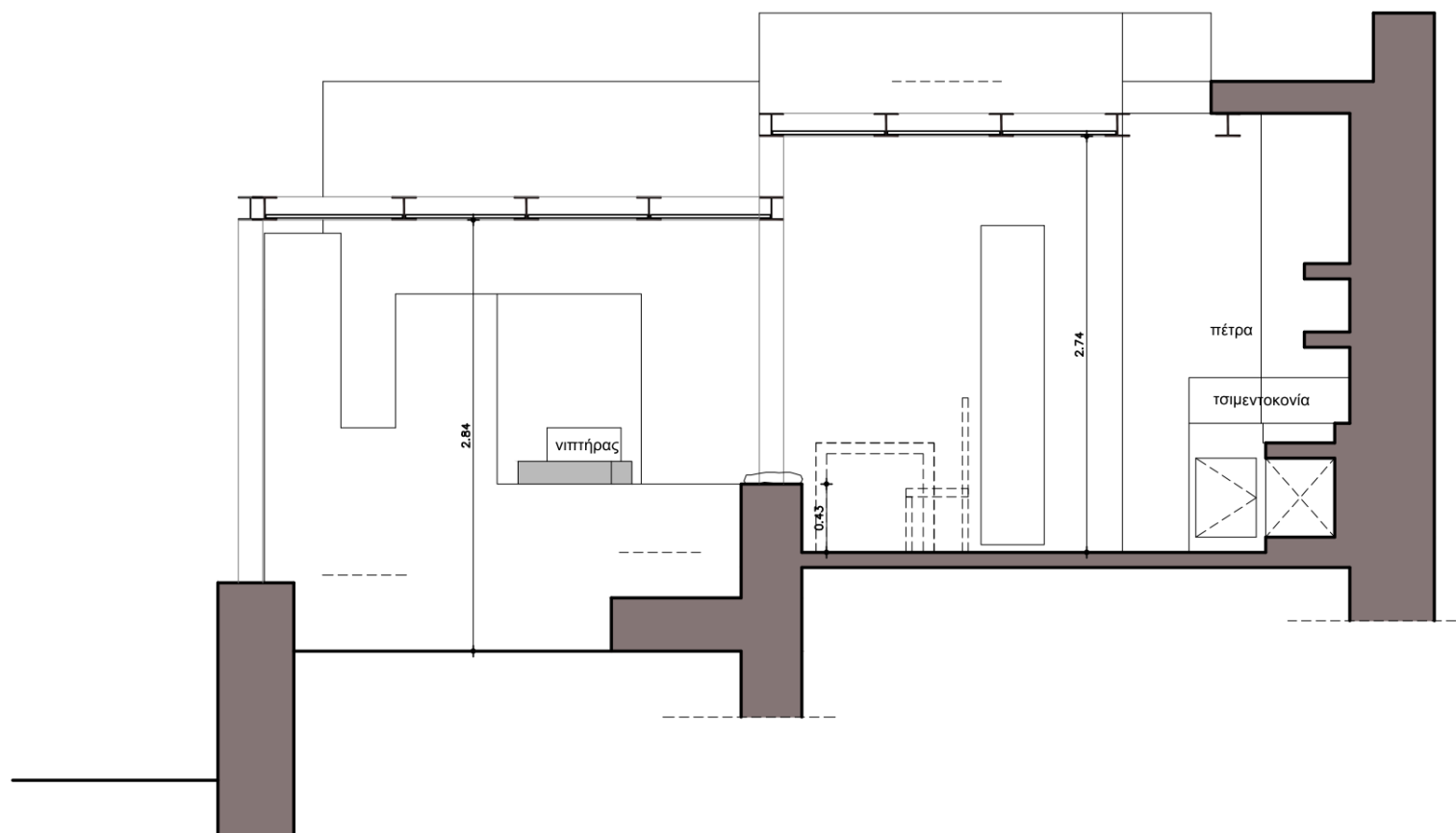
4.11.3. Κάτοψη Δωμάτων

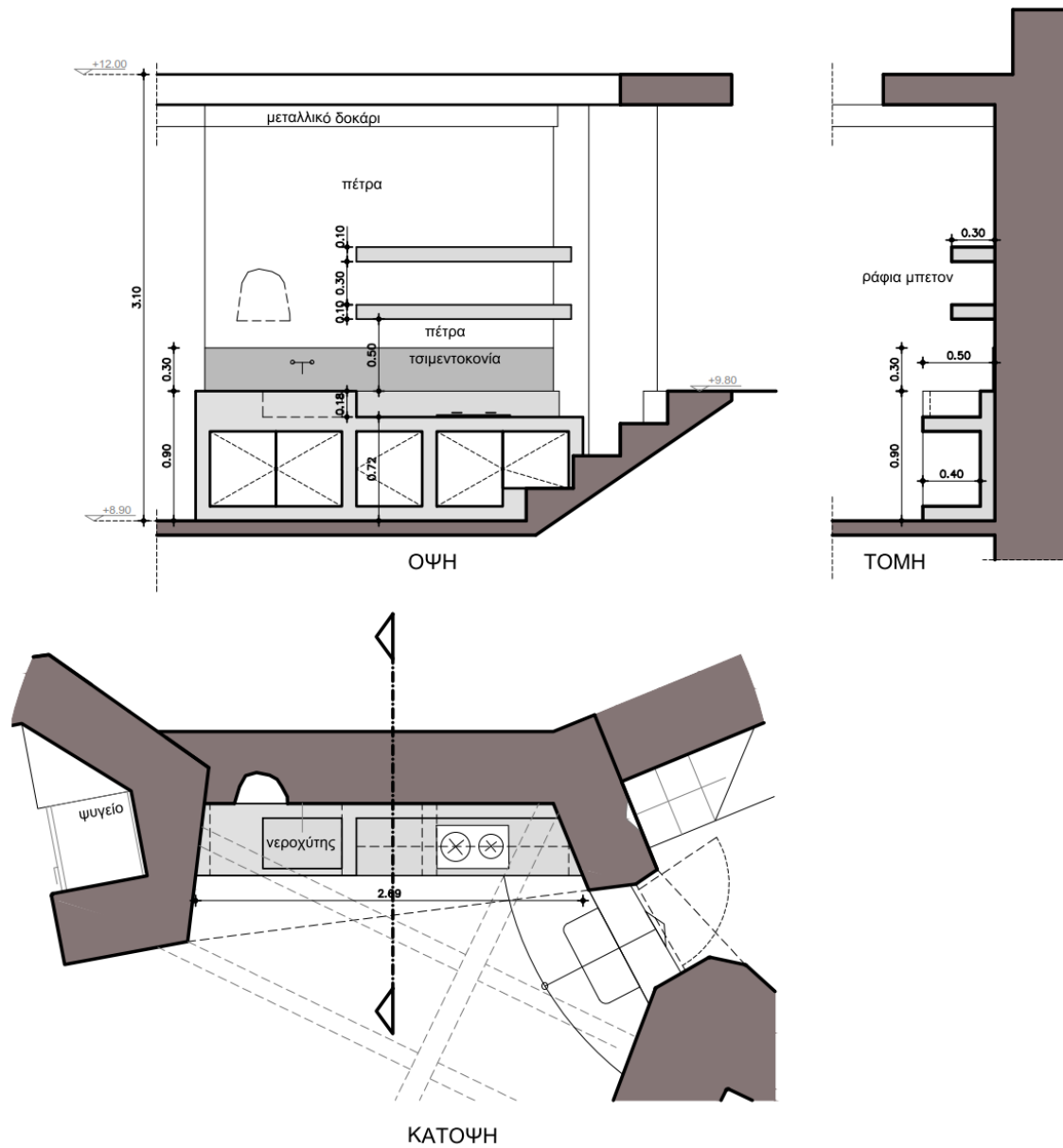
4.11.4. Κάτοψη Δαπέδων

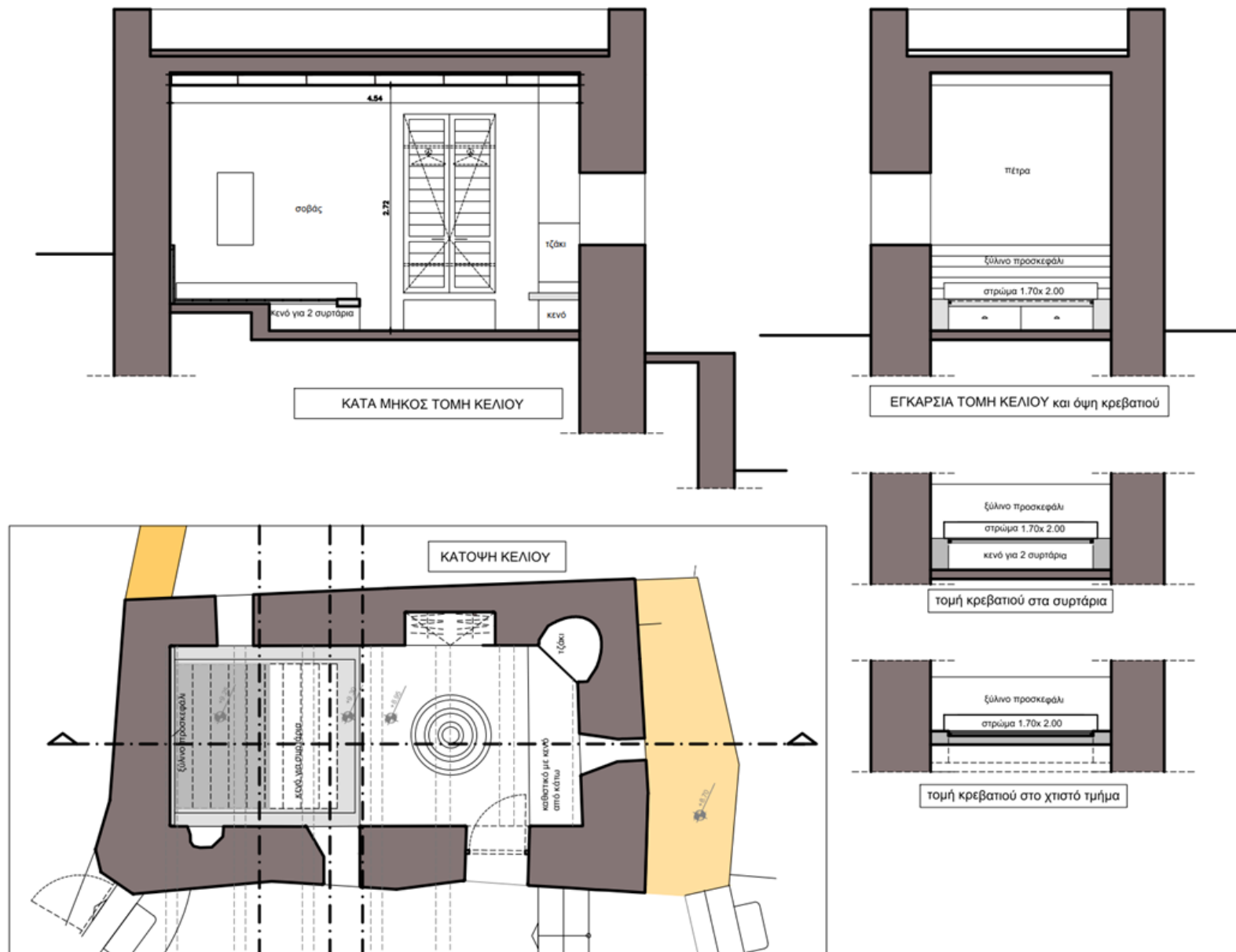
4.11.5. Τομή κατά μήκος του ενδιάμεσου χώρου

4.11.6. Σχέδια Γωνιάς Κουζίνας

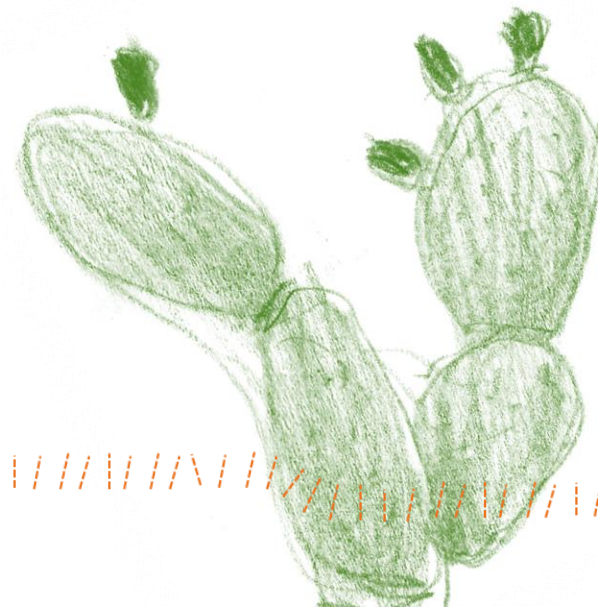
4.11.7. Σχέδια Κελιού (χώρου ύπνου)

5. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Κλείνω, με τη διαπίστωση του Άρη Κωνσταντινίδη στο βιβλίο του «ΤΑ ΘΕΟΧΤΙΣΤΑ - ΤΟΠΙΑ ΚΑΙ ΣΠΙΤΙΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΑΔΑ» ότι:

«..... δεν έχουν χαθεί, οριστικά και αμετάκλητα, όλες οι αλήθειες, όλες οι σοφίες, όλες οι ομορφιές, στα τοπία και στα σπίτια, που μπορεί να δει κανείς ακόμα και σήμερα στον ελληνικό χώρο, αρκεί να το θέλει και να το επιδιώκει κι όπως θα το γυρεύει, ακόμα, όλη του η ψυχή...- αλήθειες και σοφίες και ομορφιές, που όσο κι αν είναι παλιές, πανάρχαιες, τόσο γίνεται να σταθούνε και σαν πρωτόβγαλτες, στην εποχή μιας τωρινής αισιοδοξίας...»

Πηγές- βιβλιογραφία

Βιβλία – Άρθρα

- ΤΑ ΘΕΟΧΤΙΣΤΑ - ΤΟΠΙΑ ΚΑΙ ΣΠΙΤΙΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΑΔΑ, Ά. Κωνσταντινίδης, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 1994
- Για την Αρχιτεκτονική, Ά. Κωνσταντινίδης, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 2011
- Ανώνυμη Αρχιτεκτονική – και πολιτιστικοί παράγοντες, Α. Raporort – Δ. Φιλιππίδης, Εκδοτικός οίκος ΜΕΛΙΣΣΑ, 2010
- ΑΝΩΝΥΜΗ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - Μια άρρητη παρουσία. Δ. Φιλιππίδης, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΟΜΙΛΟΥ ΠΕΙΡΑΙΩΣ, 2019
- Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική – Κυκλάδες, Εκδοτικός οίκος ΜΕΛΙΣΣΑ, 2001
- Θεώρηση της Αιγαιοπελαγίτικης αρχιτεκτονικής υπό ανήσυχη οπτική γωνία – Δ. Βασιλειάδης, εκδόσεις: Κέδρος, 1975
- Αρχέτυπα : Από τις καλύβες και τα μαντριά στη σύγχρονη τέχνη και αρχιτεκτονική – Γ. Τριανταφύλλου, Κ. Αδάμ Εκδοτική, 2010
- ΚΤΙΖΕΙΝ, ΚΑΤΟΙΚΕΙΝ, ΣΚΕΠΤΕΣΘΑΙ - HEIDEGGER MARTIN – εισαγωγή-μετάφραση: Γ. Ξηροπαίδης - εκδόσεις ΠΛΕΘΡΟΝ, 2008
- Σέριφος, αφιέρωμα στο ένθετο Επτά Ημέρες της Εφημερίδας Καθημερινή, 27 Αυγούστου 2000

Διαδικτυακές πηγές

- Greek Architects, άρθρο, *Αρχιτεκτονική και ψυχολογία*, Αρχιτέκτονες: Ο. Βερόνα – Θ. Κωστιδάκης, αναδημοσίευση 02.07.2005, πρώτη δημοσίευση: Archive, 13.06.2005
<https://www.greekarchitects.gr/gr/αρχιτεκτονικες-ματιες/αρχιτεκτονική-και-ψυχολογία-id75>
- *Ο βυθισμένος κόσμος των αρχετύπων* – Δ. ΓΑΒΑΛΑΣ, συνέντευξη στο ΒΗΜΑ από τον Α. ΓΑΛΔΑΔΑ, (2008)
<https://www.tovima.gr/2008/11/24/culture/o-bythismenos-kosmos-twn-arxetypon/>
- *Μορφολογία – Ρυθμολογία, Θεωρεία των Αρχιτεκτονικών Μορφών & Ρυθμών*, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο / Πολυτεχνική Σχολή / Ξάνθη, (ανάκτ. 15.01.2021)
http://morfologia.arch.duth.gr/4o_etos/4o_exam_VII/morfi.pdf
- Έντεχνη Δράση, Αναλύοντας τον Jung, *Αποσυμβολισμός Αρχετύπων και Συμβόλων*, Ψυχολογία / 9 Ιανουαρίου (2018)
<https://www.art-therapy.center/category/ψυχολογία/αποσυμβολισμος-archetypon-kai-symvol/>
- Έντεχνη Δράση, Carl Jung: *Πως το καλλιτεχνικό πνεύμα εκφράζει το συλλογικό ασυνείδητο*, (ανάκτ. 08.01.2021)
<https://www.art-therapy.center/pos-to-kallitexniko-pneuma-ekfrazeito-syloggiko-asyneidito>
- Greek Architects, άρθρο της Ε. Φεσσά – Εμμανουήλ, “*Η Αθήνα στο δεύτερο ήμισυ του 20ού αιώνα - Πολεοδομική μεταμόρφωση & αρχιτεκτονική δημιουργία*”, (08 Ιανουάριος, 2010)
<https://www.greekarchitects.gr/gr/αρχιτεκτονικες-ματιες/η-αθηνα-στο-δεύτερο-ήμισυ-του-20ού-αιώνα-id2707>
- *Αρχιτεκτονικά θαύματα μιας «πρωτόγονης» Ελλάδας*, άρθρο της Μ. Θέρμου στο Βήμα, 14 Απριλίου 2010,
<https://www.tovima.gr/2010/04/14/culture/arxitektonika-thaymata-mias-prwtogonis-elladas/>
- *Η ποίηση του απλού. Τα τελευταία χρόνια, μια νέα αρχιτεκτονική τάση εκδηλώνεται παγκοσμίως*, άρθρο της Α. Μπιρμπίλη στην Athens Voice, 14.04.2010
https://www.athensvoice.gr/culture/book/5288_i-poiisi-toy-aploy
- Έκθεση «*Αρχέτυπα. Από τις Καλύβες και τα Μαντριά στη Σύγχρονη Τέχνη και Αρχιτεκτονική*» Γ. Τριανταφύλλου, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο, 2010
<http://archetypa.blogspot.com/>

-
- Τα μαντριά διδάσκουν αρχιτεκτονική με ανθρώπινο πρόσωπο, άρθρο της Φ. Μπάρκα στην Ελευθεροτυπία, Τρίτη 20 Απριλίου 2010
<http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=153446>
 - Κείμενα για την Ελλάδα, *Le Corbusier, ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΕ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΚΛΙΜΑΚΑ*, άρθρο 21 Μαρτίου, 2015, από το βιβλίο, μετάφραση Λ. Παλλάντιου, επιμέλεια Γ. Σημαιοφορίδης, Άγρα, 1987.
<https://www.pro-europa.eu/europe/el/le-corbusier-kimena-gia-tin-ellada/>
 - Η εξοχική κατοικία στην Ανάβυσσο, Άρης Κωνσταντινίδης
<http://www.gradreview.gr/2017/06/00317.html>
 - Η καλύβα, Martin Heidegger
<https://panosz.wordpress.com/2014/11/12/hut-87/>
<https://www.andro.gr/empneusi/elaxisti-domi/>
http://leximata.blogspot.com/2008/08/heidegger_303.html
 - Η καλύβα (le cabanon), Le-Corbusier
<https://eguide.pavillon-le-corbusier.ch/en/objekt/modulor/>
<https://popaganda.gr/art/mpenaki-corbusier/>
https://www.travel.gr/hotels_and_villas/i-kampina-toy-le-kormpyzie-pos-o-spoyd/
<https://el.ozonweb.com/culture/art-design/le-corbusier-cabanon>
 - Ερμηνείες του ελληνικού τοπίου, Events Series 2021, Διαδικτυακά, Harvard Zoom, Τετάρτη, Μάιος 26, 2021, 7:00μμ
το 8:30μμ
<https://el.greece.chs.harvard.edu/event/events-series-20210526>

Εικόνες

Εικόνα 1-1: Γεωγραφικός προσδιορισμός οικοπέδου – Πέταλο κόλπου Βαγιάς	7
Εικόνα 1-2: Γεωγραφικός προσδιορισμός οικοπέδου - Βουνοπλαγιά Βαγιάς.....	8
Εικόνα 1-3: Γενική άποψη οικοπέδου – όρια - σημεία ενδιαφέροντος	9
Εικόνες 3-1: Παραδοσιακά κτίσματα της υπαίθρου στη Σέριφο.....	21
Εικόνες 3-2: Ξερολιθιές	22
Εικόνα 3-4: Μεταλλεία - Ιστορικά στοιχεία.....	23
Εικόνα 3-5: Χάρτης Μεταλλείων	24
Εικόνες 3-6: Στοιές Μεταλλείων.....	25
Εικόνες 3-7: Μεταφορά μεταλλεύματος – Βαγονέτα.....	26
Εικόνα 3-8: Ράγες	28
Εικόνες 3-9: Γέφυρες - Σκάλες φόρτωσης	29
Εικόνες 3-10: Διοικητήριο Μεταλλείων – Απομεινάρια	30
Εικόνες 3-11: Μονοπάτια	31
Εικόνες 3-12: Βλάστηση	32
Εικόνες 3-13: Χρωματολόγιο	33
Εικόνα 3-14: Πίνακας αίσθησης	34
Εικόνα 4-1: Ενότητες – μονοπάτι	37
Εικόνες 4-2: Υφιστάμενα μισογκρεμισμένα πέτρινα κτίσματα (κελί + μαντρί)	41

